

XXII REDOVNA SKUPŠTINA AKCIONARA
EPCG USVOJILA IZVJEŠTAJE ZA 2023.

DOBIT PREMAŠILA 52 MILIONA

strana 5

INTERVJU: NAIDA TASO
EKSPERT ZA OBNOVLJIVU
ENERGIJU U SEKRETARIJATU
ENERGETSKE ZAJEDNICE

**Investicije
u obnovljive
izvore podstiču
tehnološke
inovacije**

strana 22

www.epcg.com

SADRŽAJ

LIST ELEKTROPRIVREDE CRNE GORE AD NIKŠIĆ

Adresa redakcije:
Ulica Vuka Karadžića 2, Nikšić
Tel/faks:
040/204-223
e-mail:
list.epcg@epcg.com
veb sajt:
www.epcg.com

Izdavač:
Elektroprivreda
Crne Gore AD
Nikšić
Tiraž:
1200
Štampa:
Grafo Group

XXII redovna skupština akcionara
EPCG usvojila izvještaje za 2023.**Dobit premašila 52 miliona**

5

Završen projekat Modernizacije i
rekonstrukcije HE "Piva"**Rekonstruisana i
komanda elektrane**

7

II faza Modernizacije i rekonstrukcije u HE "Perućica"

**Cilj projekta je produžetak
radnog vijeka elektrane**

9

Projekat rekultivacije deponije Maljevac

**Urađena nadvišenja
nasipa za treću kasetu**

12

**Saniran kvar
na kotlu TE Pljevlja**

13

Otvorena izložba konkursnih
radova za projekat „Sunčani grad“**Uručene
nagrade dobitnicima**

14

Uticaj ispada sistema na proizvodne objekte EPCG

**Blackout nije naškodio
sistemu u Crnoj Gori**

16

Internet

20

Intervju Naida Taso, ekspert za obnovljivu
energiju u sekretarijatu energetske zajednice**Investicije u obnovljive izvore
podstiču tehnološke inovacije**

22

Intervju Viktor Andonov, direktor za razvoj i
investicije u kompaniji Elektrane Sjeverne Makedonije (ESM)**Šampioni smo energetske
tranzicije na Balkanu**

24

IMPRESUM

Predsjednik Odbora direktora
MILUTIN ĐUKANOVIĆIzvršni direktor
Ivan BulatovićŠefica Službe za odnose
sa javnošću i marketing
MILICA ABRAMOVIĆ
milica.abramovic@epcg.comGlavni i odgovorni urednik
MIODRAG VUKOVIĆ
miodrag.vukovic@epcg.comRukovodilac Sektora za
korporativne komunikacije
TOMAŠ DAMJANOVIĆ
tomas.damjanovic@epcg.comNovinari
TATJANA KNEŽEVIĆ PERIŠIĆ
tatjana.perisic@epcg.com**MARIJA VUKOTIĆ**
marija.vukotic@epcg.comUrednik fotografije
ZORAN ĐURIĆ
zoran.djuric@epcg.comDizajn i priprema za štampu
BLAŽO VELJOVIĆ
veljovic.pg@gmail.comTehnička podrška
PR CENTAR PodgoricaEPCG za prvih pola godine, u
odnosu uvoz/izvoz električne energije
U plusu 22,4 miliona eura

4

Biljana Ivanović, državna sekretarka u
Ministarstvu energetike i rudarstva**U pripremi novi set zakona o energetici**

18

39. međunarodno savjetovanje
"ENERGETIKA 2024" održano na Zlatiboru**Sučeljavanje nauke i struke**

26

Članovi projektnog tima ReInd-BBG projekta
iz EPCG učestvovali na 13. godišnjem forumu
Strategije Evropske unije za Dunavski region (EUSDR)**Kako očuvati prostor
kroz reindustrijalizaciju**

28

Eleonora Albijanić, jedna od najuglednijih
članica crnogorske PR zajednice,
nije više dio tima za odnose sa javnošću EPCG**Hvala i srećno Nora!**

29

Žičara Kotor-Lovćen

**Pogled na Boku
sa 1.348 metara visine**

33

Naš gost Sergej Četković, crnogorski kantautor

**Privilegija je kad
djelima pobjeđuješ vrijeme**

34

Saradnja sa NVO Centar za omladinsku edukaciju

Elektroprivreda uz mlade ljude

36

Reportaža

Ostrvo mojih snova (I dio)

38

Žan Fransoa francuski pisac
o istoriji i kulturi Zapadnog Balkana**Sučeljavanje nauke i struke**

40

Preporuke

42

Tesla

43

oBOJANA strana, Mudre misli

44

Nagradna igra

45

Dragan Đoković, kolega iz Direkcije za pravne poslove
Velika je odgovornost zastupati EPCG

30

Darko Čepić,
pobjednik kviza Dobra energija
Znanje je opet u modi!

32

EPCG ZA PRVIH POLA GODINE, U ODNOSU UVOZ/IZVOZ ELEKTRIČNE ENERGIJE

U plusu 22,4 miliona eura

Uprkos nezapamćenim vrućinama, EPCG obezbjeđuje dovoljne količine struje za znatno uvećanu potrošnju. Od 1. januara do 30. juna, EPCG je, zahvaljujući stručnom i odgovornom poslovanju, po osnovu uvoza/izvoza električne energije, zaradila 22,4 miliona eura

Tropski talas i turistička sezona, koji uzrokuju uvećanu potrošnju struje, ne utiču na snabdijevanje kupaca iz kategorija „Domaćinstva“ i „Ostala potrošnja“. Struje, naime, ima dovoljno, a remont naših postrojenja, planirani za ovu godinu, motivisali su proaktivno upravljanje proizvodnjom, takom da se, po potrebi, dodatno uvozi samo onda kada su cijene na tržištu najniže kako bi se optimizovali naši resursi – prvenstveno akumulacije. EPCG raspolaže unaprijed kupljenim količinama električne energije za tekuću ljetnju sezonu, a naročito je važno u situacijama poput aktuelne, u kojima dolazi do dramatičnog rasta cijena.

Stručno i odgovorno poslovanje ogleda se i u činjenici da je, u periodu od 1. januara do 30. juna tekuće godine, EPCG kupila 430.304 MWh za 26.599.599 € (prosječna kupovna cijena: 61,82 €/MWh) i prodala 544.669 MWh za 48.979.952 € (prosječna prodajna cijena: 89,93 €/MWh), što znači da je, u pogledu uvoza/izvoza električne energije, ostvarila plus od 22.380.353 €.

Ovi efekti imaju još veći značaj po našu kompaniju, ako imamo u vidu da prvih pola godine karakteriše niža hidro proizvodnja od planirane – 85 %.

Podsjećamo na činjenicu da cijene po kojima se, trenutno, struja prodaje na domaćoj, ali i drugim berzama u regionu, nemaju nikakav uticaj na vi-

šestruko nižu cijenu koju plaćaju kupci iz kategorija „Domaćinstva“ i „Ostala potrošnja“. Štaviše, do 31. decembra 2024. godine, članovi „Zlatnog tima“, s mjesečnom potrošnjom nižom od 500 KWh, imaju popust od 18,5%, dok ostale redovne platiše, čija mjesečna potrošnja takođe ne prelazi 500 KWh, računaju na popust od 10,5%.

REDOVNI REMONTI, BUDUĆI IZAZOVI

Kada je riječ o remontima postrojenja EPCG, jedan veliki posao je već obavljen. Naime, TE „Pljevlja“ je prošla kroz redovni godišnji remont, koji je trajalo od početka aprila do sredine juna, a redovni godišnji remont uskoro očekuje i HE „Perućica“. Najveći izazovi su, svakako, predviđeni za 2025. godinu,

EPCG je u prvih šest mjeseci, po osnovu uvoza i izvoza električne energije, zaradila **22.380.353 €** zahvaljujući stručnom i odgovornom poslovanju.

Ovi efekti imaju još veći značaj po našu kompaniju ako imamo u vidu da prvih pola godine karakteriše niža hidro proizvodnja od planirane – **85%**.

kada će TE „Pljevlja“, zbog završetka ekološke rekonstrukcije i modernizacije, biti u zastoju sedam i po mjeseci, što će, prema sadašnjim procjenama, Elektroprivredu koštati cca. 70 miliona evra u pogledu uvoza nedostajućih količina struje.

TROPSKE VRUĆINE POVEĆALE POTROŠNJU ZA 11%

Ovih dana potrošnja električne energije veća za 11% u odnosu na prosjek prethodnih godina.

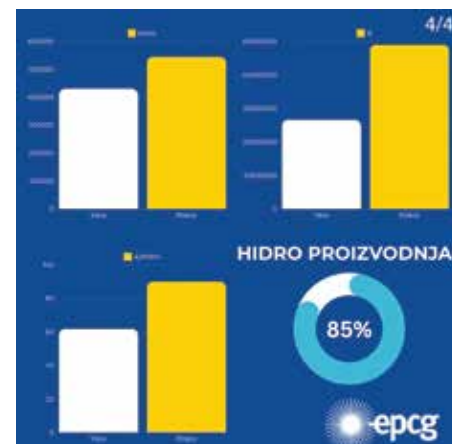
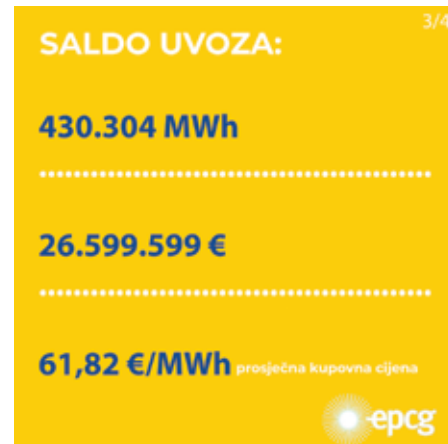
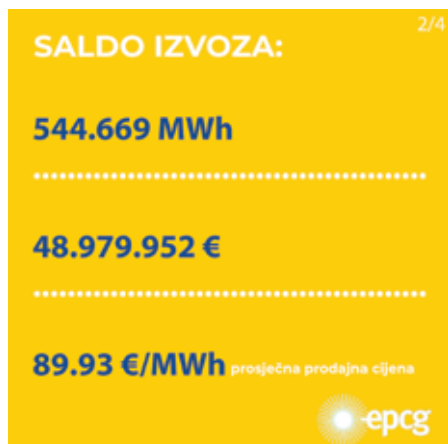
Veće korišćenje klima uređaja i, naravno, efekat turističke sezone značajno su doprinijeli povećanju potrošnje struje. Potrošnja struje u junu bila je veća za oko 11% u odnosu na isti mjesec prethodne godine.

Tropski talas koji je zahvatio našu zemlju, za posljedicu ima rekordnu potrošnju električne energije.

Tako je 11.07.2024. godine dnevna potrošnja je iznosila 11.029 MWh, a kako se odvija situacija, očekujemo da će i ovaj rekord biti srušen tokom tekuće sedmice.

Primjera radi, tokom juna tekuće godine potrošnja na distributivnom nivou je veća za 20 GWh u odnosu na prošlu godinu – ekvivalent ove potrošnje je proizvodnja solarne elektrane instalisane snage od oko 130 MW na mjesečnom nivou ili 30 MW gasne/termo elektrane.

Redakcija

XXII REDOVNA SKUPŠTINA AKCIONARA EPCG USVOJILA IZVJEŠTAJE ZA 2023.

Dobit premašila 52 miliona

Članovi Odbora direktora ponovo će biti Jovica Milanović, Tahir Đonbaljaj, Vladimir Katić, Milutin Đukanović, Zoran Miljanić, Neven Gošović i Simo Jokić. Na konstitutivnoj sjednici Odbora direktora, za predsjednika izabran Milutin Đukanović. Na sjednici su usvojeni inansijski iskazi EPCG AD Nikšić za 2023. godinu, kao i Izvještaj o poslovanju za isti period. Usvojen je i Predlog odluke o utvrđivanju Politike naknada

ostvareni neto rezultat EPCG Grupe u 2023. godini iznosi 75.904.037 € i da je uzrokovan dobrim radom zaposlenih, ispravnim odlukama menadžmenta i Odbora direktora te povoljnom hidrološkom situacijom.

Akcionari su, većinom glasova, usvo-

jili Predlog odluke o usvajanju Izvještaja o poslovanju EPCG AD Nikšić za 2023. godinu, u kome se, uz navedene finansijske pokazatelje, ističe da je ukupna ostvarena proizvodnja iznosila 3.499,08 GWh, što je 114,27% u odnosu na plan. S druge strane, ukupna ostvarena po-

trošnja kod distributivnih kupaca iznosila je 2.697,8 GWh. Takođe, putem dugoročne i kratkoročne trgovine, kupljeno je 453,75 GWh, a prodato 1.347,16 GWh električne energije. U sklopu pokrivanja gubitaka na mreži, CEDIS-u je isporučeno 331,84 GWh, a CGES-u 67,33 GWh. Kapitalna ulaganja u prethodnoj godini iznosila su 75.310.239,14 €, a od ukupno fakturisane realizacije od strane snabdjevača i neizmirenih potraživanja iz prethodnih godina, naplaćeno je ukupno 283.151.343,70 € sa ostvareni stepenom naplate od 100,05% u odnosu na ukupno fakturisanu realizaciju u 2023. godini. Od direktnih kupaca je naplaćeno 5.721.355,58 €, a od distributivnih kupaca 277.298.936,30 €.

U sklopu razmatranja treće tačke dnevnog reda, usvojen je izmijenjeni Predlog odluke o raspodjeli dobiti iskazane na dan 31.12.2023, gdje je konstatovano da se neto dobit Kompanije za minulu godinu (52.494.741 €) raspoređuje tako što se 47.245.266,90 € klasifikuje kao neraspoređena dobit, a 5.249.474,10 € odlazi u fond rezervi. Izmjena, koju je predložila Vlada Crne Gore, odnosi na stav kojim se predviđa da se, zavisno od poslovanja kompanije u narednom periodu, a najdalje do kraja tekuće poslovne godine, ponovo razmatrati pitanje raspodjele dobiti iskazane na dan 31.12.2023. godine.

Nadalje, usvojen je Predlog odluke o utvrđivanju Politike naknada EPCG AD Nikšić sa Metodologijom obračuna varijabilne naknade lica sa posebnim dužnostima prema Društvu, a prilikom

razmatranja osme tačke dnevnog reda, nije usvojen Predlog odluke o odobranju Nacrta Ugovora o zakupu proizvodnih kapaciteta "EPCG Željezara Nikšić" i davanju saglasnosti za potpisivanje Ugovora o zakupu proizvodnih kapaciteta "EPCG Željezara Nikšić".

Izvršena su i razrešenja i imenovanja članova Odbora direktora EPCG AD Nikšić. Članovi Odbora direktora ponovo će biti Jovica Milanović, Tahir Đonbaljaj, Vladimir Katić, Milutin Đukanović, Zoran Miljanić, Neven Gošović i Simo Jokić.

Na konstitutivnoj sjednici Odbora direktora, za predsjednika je izabran Milutin Đukanović.

Pripremio: Miodrag Vuković

Održane redovne Skupštine RUP-a i CEDIS-a

Istog dana održane su i redovne godišnje Skupštine RUP-a i CEDIS-a.

XLVI redovna sjednica Skupštine akcionara Rudnika uglja AD Pljevlja održana je u aneks sali Elektroprivrede Crne Gore AD Nikšić. Skupština, na kojoj je predjedavao Milutin Đukanović, usvojila je Odluku o usvajanju Izvještaja o finansijskim rezultatima poslovanja, sa finansijskim iskazima Rudnika uglja AD Pljevlja za 2023.godinu, i donijela Odluku o usvajanju Izvještaja o radu i poslovanju Rudnika uglja AD Pljevlja za 2023.godinu. Izabran je i novi Odbor direktora u sastavu: Milan Lekić (predsjednik), Dragan Leković (član), Luka Ilinčić (član), Mladen Gogić (nezavisni član) i Vladislav Mićković (nezavisni član).

XVI redovna Sjednica Odbora direktora Elektroprivrede Crne Gore AD NIKŠIĆ, u funkciji Skupštine d.o.o. Crnogorski elektrodistributivni sistem Podgorica, donijela je odluku o usvajanju Finansijskih iskaza za 2023. godinu, kao i Izvještaj o poslovanju za 2023. godinu.

Izabran je i novi Odbor direktora kojeg čine: Vladimir Čađenović (predsjednik), Mirsad Džudžević (član), Ilija Miljanić (član), Vladan Radulović (nezavisni član) i Jovan Sinanović (nezavisni član).

ZAVRŠEN PROJEKAT MODERNIZACIJE I REKONSTRUKCIJE HE "PIVA"

Rekonstruisana i komanda elektrane

U HE "Piva" su kompletno rekonstruisana tri agregata, postrojenja sopstvene potrošnje, 35kV i 10kV postrojenje, implementiran novi SCADA sistem, rekonstruisana komanda elektrane, a sama elektrana potpuno automatizovana i osposobljena za pružanje dodatnih sistemskih usluga

Tatjana Knežević Perišić

Ugovor o rekonstrukciji i modernizaciji HE "Piva", vrijedan 10,3 miliona eura, realizovan je sa slovenačkim konzorcijumom JV Litostroj/ABB, a završetkom nove komande, naša hidroelektrana je dobila najsavremeniji sistem za upravljanje, koji omogućava automatsko upravljanje svim agregatima i postrojenjima iz centralne komande.

Uz arhitektonsko uređenje prostora komande elektrane, poboljšani su i uslovi rada za smjensko osoblje, stvarajući ekonomičnije i efikasnije radno okruženje, ocjenjuje inženjer **Danilo Mujičić**, specijalista za regulaciju i upravljanje u HE "Piva", dodajući da je time sprovedena i finalna faza u realizaciji projekta.

Automatizacija mnogih procesa, smanjila je mogućnost ljudske greške i omogućila bržu detekciju i dijagnostikovanje kvarova, što značajno skraćuje vrijeme reakcije i minimizira zastoje. Dodatno, mogućnost daljinskog upravljanja i nadgledanja, pružila je operaterima fleksibilnost, dodatnu sigurnost i omogućila efikasniji rad usredsređen na prioritetne zadatke. HE Piva je ovom rekonstrukcijom osposobljena da pruža i dodatne sistemske usluge poput sekundarne regulacije koje će donijeti značajni finansijske benefite, kaže Mujičić.

U komandi, u pet smjena, radi peto-brigadna posada, a prema riječima elektro inženjera Branislava Tešovića, jednog od vađa smjene, novom komandom povećana je pouzdanosti rada:

Sada je dobijena mogućnost da proizvodnju lakše prilagodimo potrošnji, a klikom na neku stavku na ekranu, dobijemo stanje agregata, stanje vanjskog napajanja, distributivne mreže i niza drugih podataka. Nakon 30 godina rada, mogu reći da je služba modernizacije pošteno i stručno obavila svoj

posao. Dobili smo jedan odličan tehnički sistem, koji se mora dobro održavati, a svi mi, koji tu radimo, dodatno edukovati i učiti, kako bi besprekorno obavljali svoj posao, kaže Tešović.

NOVO RUHO ELEKTRANE

Danilo Mujičić, koji ekipu lista vodi kroz proizvodni pogon "Pive", ističe da

je u procesu modernizacije i rekonstrukcije, naša elektrana zaista dobila "novo ruho". Od početka realizacije projekta, u etapama su izvršeni radovi na zamjeni sistema sopstvene potrošnje, što je obuhvatilo i zamjenu sva tri transformatora 15.75/0.4 kV/kV. Paralelno s radovima na agregatima, sukcesivno su ugrađeni generatorski prekidači sa

Automatizacija mnogih procesa, smanjila je mogućnost ljudske greške i omogućila bržu detekciju i dijagnostikovanje kvarova, što značajno skraćuje vrijeme reakcije i minimizira zastoje.

ugradnji novih razvodnih ormara sistema drenaže i rashladne vode, uz implementaciju novog sistema upravljanja pomenutom opremom, ističe Mujičić.

Na svim agregatima su u pogon stavljani novi turbinski regulatori i instalirana prateća mašinska oprema, uz uspostavljanje novog sistema upravljanja agregatima. Takođe su rekonstruisani pobudni sistemi generatora i izvršene su potrebne modifikacije u sistemu električnih zaštita, što je bilo neophodno usled promjene konfiguracije elektrane uzrokovane ugradnjom generatorskih prekidača, ističe Mujičić.

Treba dodati i to da su modernizacijom i rekonstrukcijom HE "Piva", postignuti zacrtani ciljevi: produžen je radni vijek elektrane, obezbijeđena visoka pogonska spremnost i pouzdanost u funkcionisanju objekta, postignuta veća bezbjednost rada elektrane, automatizovano upravljanje postrojenjima i elektranom u cjelini, osposobljena elektrana za moguće daljinsko vođenje, a ne treba zaboraviti i to da je ovaj projekat obuhvaćen Strategijom razvoja energetike do 2030.godine, čiji je cilj, pored ostalog i povećanje energetske efikasnosti postojećih proizvodnih, prenosnih i distributivnih objekata.

pratećom opremom u sklopu postrojenja 15.75 kV. Ovim djelovanjem je ostvarena i mogućnost povratnog napajanja sistema sopstvene potrošnje sa 220 kV mreže preko bilo kojeg od tri blok-transformatora, čime je dodatno unaprijeđena pouzdanost napajanja ključnih

potrošača u elektrani u vanrednim situacijama.

Uz to, izvedena je i ugradnja novog 10kV i 35kV postrojenja, uz zamjenu transformatora na liniji napajanja II sistema glavnog razvoda sopstvene potrošnje. Dalje su realizovani radovi na

Tatjana Knežević Perišić

HE "Perućica", počela je da radi davne 1960.godine. Generatori su, u njoj, pušteni u pogon, paralelno sa izgradnjom elektrane, u okviru tri faze. Prva dva generatora u pogonu su od 1960.godine, dvije godine kasnije, u pogon su puštena još tri, a 1976. i 6. i 7. agregat.

Modernizacija i rekonstrukcija "stare dame", počela je još 2002.godine, a ta, prva faza je završena 2009. godine. Tada je, kroz veći broj izvođačkih ugovora, završena rekonstrukcija i nadvišenje građevinskih objekata u dovodnom sistemu, kanala Zeta I i Zeta II i kompenzacionog bazena. Završena je i rekonstrukcija hidromašinske i elektro opreme prva četiri agregata i postrojenja sopstvene potrošnje elektrane, a svim ovim radovima, povećana je pogonska spremnost i pouzdanost pogona, sama elektrana osposobljena za rad, sa postojećom instalisanom snagom 307 MW. Prva faza je finansirana iz sopstvenih sredstava EPCG, donacije i kredita KfW banke.

Druga faza Projekta rekonstrukcije i modernizacije HE Perućica još uvijek traje. prema riječima Gojka Blagojevića, menadžera projekta, EPCG je, sa austrijskom kompanijom Voith Hydro, potpisala ugovor za rekonstrukciju i modernizaciju hidromašinske i elektro opreme agregata A5, A6 i A7, hidromehaničke i elektro opreme zatvaračnica kao i ugradnju opreme za hidrološka, hidraulička i meteorološka mjerenja i implementaciju novog Integralnog informacionog sistema. Vrijednost Ugovora je oko 30.000.000 eura, kaže Blagojević. Objašnjava da će njegovom realizacijom, na agregatima A5, A6 i A7, biti rekonstruisana i modernizovana turbinska i elektro oprema:

Predturbinski zatvarači će biti novi, izrađuju se nove komponente za mlaznice i odrezače mlaza dok će pomoćna oprema turbine biti rekonstruisana i modernizovana. Predviđena je kompletna zamjena sistema turbinske regulacije, sistema pobude i električnog kočenja, sistema ručnog i automatskog upravljanja agregatima, sistema električnih zaštita agregata, kao i monitoring sistema agregata i transformatora. Osim na agregatima A5-A7 predviđena je djelimična rekonstrukcija agregata A1-A4 gdje će digitalni turbinski regulatori, biti zamijenjeni novim. Takođe će biti rekonstruisan pobudni sistem i sistem ručnog i automatskog upravljanja agregatom, u cilju unificiranja opreme, smanjenja troškova održavanja i im-

II FAZA MODERNIZACIJE I REKONSTRUKCIJE U HE "PERUĆICA"

Cilj projekta je produžetak radnog vijeka elektrane

Do kraja godine, biće završena rekonstrukcija agregata A6, djelimična rekonstrukcija agregata A1 i A2, kompletno rekonstruisana zatvaračnica Slano, kao vodostanska zatvaračnica Povija, a radi se na razvoju i implementaciji komponenti integralnog informacionog sistema, kaže menadžer projekta Gojko Blagojević.

Očekuje da će krajem godine biti raspisan tender za agregat A8, a njegovim priključenjem, do kraja 2027. HE Perućica će imati instalisanu snagu od 365 MW

plementacije savremenih rješenja, koja pružaju veće benefite i komfor u radu kompletne elektrane. Blagojević dodaje da će oprema u 110 kV generatorskim poljima, biti kompletno zamijenjena na

svim agregatima A1-A7.

Napominje da će svih pet zatvaračnica, koje suu sistemu HE Perućica, biti rekonstruisane i modernizovane:

Zatvarači će biti obnovljeni, a kom-

”

Prvi megavati iz A8, očekuju se već u 2027. godini

pletna elektro-mehanička oprema za mijenjenu novom, uz implementaciju lokalnog automatskog upravljanja i daljinskog upravljanja iz nadređenog sistema.

Ovi modeli, zajedno sa grupnom regulacijom, WMS-om (Water Management System) i novim SCADA sistemom će omogućiti optimalno upravljanje elektranom, povećati fleksibilnost elektrane da odgovori na sve strožije i kompleksnije zahtjeve tržišta električne energije, pritom strogo vodeći računa o bezbjednom radu elektrane, ističe Blagojević.

Kako će elektrana, kroz Integralni informacijski sistem biti "upravljivija", ostvarićemo i dodatne finansijske benefite, posebno zbog dodatnih sistemskih usluga, koje postaju sve više atraktivne na tržištu električne energije, s obzirom na trend proizvodnje iz obnovljivih izvora električne energije, koji čine elektroenergetski sistem kompleksnijim za balansiranje, smatra on.

DO KRAJA GODINE, ZAVRŠETAK REKONSTRUKCIJE A6

U ovoj godini, kaže Gojko Blagojević, biće završena rekonstrukcija agregata

A6, djelimična rekonstrukcija agregata A1 i A2, kompletno rekonstruisana zatvaračnica Slano, kao vodostanska zatvaračnica Povija, a radi se na razvoju i implementaciji komponenti integralnog informacionog sistema. Paralelno sa aktivnostima na projektovanju i fabricaciji opreme, sprovodi se i edukacija i osposobljavanje osoblja elektrane za rad sa novim sistemima i opremom, kako kroz aktivan rad na pregledu tehničke dokumentacije i puštanju opreme u pogon, tako i kroz adekvatne obuke u fabrikama proizvođača opreme i na samoj elektrani.

AKTIVNOSTI OKO AGREGATA A8

Programom modernizacije, osposobljavanja i dogradnje HE Perućica, planirano je povećanje instalisane snage elektrane na 365MW, ugradnjom hidromašinske i elektro opreme osmog agregata, snage 58,5 MW i dogradnjom dovodnog i odvodnog sistema elektrane za povećani protok za rad sa osmim agregatom, kaže Blagojević. Da napomenemo da projekat izgradnje agregata A8 vodi Direkcija za razvoj i investicije, te da je veliki broj aktivnosti na ovom projektu već završen. Pripremljena je Tenderska dokumentacija i ugovoren priključak na prenosnu mrežu.

U III kvartalu 2024. godine, očekujemo raspisivanje tenderskog postupka za izbor izvođača, koji u svom obimu, ima projektovanje, fabricaciju i ugradnju opreme agregata A8. Prvi megavati iz A8, očekuju se krajem 2027. godine, zaključuje Blagojević.

Cilj projekta Modernizacije i rekonstrukcije HE Perućica je jasan: produžiti radni vijek elektrane, obezbijediti visoku pogonsku spremnost agregata, unaprijediti zaštitu životne sredine, smanjiti rizik od havarija i optimizovati troškove rada i održavanja. Projekat je podijeljen na 18 grupa radova, a izvodi se od 2023. do 2027. godine.

Avugustovski remont u HE „Perućica“

Redovni godišnji remont HE „Perućica“, uz totalnu obustavu rada, ove godine je tradicionalno planiran tokom avgusta mjeseca, kaže prvi čovjek podružnice Radovan Đukanović. Ističe da remont dočekujemo spremno, „imajući u vidu da smo na vrijeme usaglasili termine, zajedno sa Direkcijom za upravljanje energijom i Crnogorskim elektroprenosnim sistemom i što je jako bitno, uspješno sprovedi skoro sve postupke javnih nabavki roba, usluga i radova, vezanih za remont i ispitivanje opreme, postrojenja i građevinskih objekata“.

-Nadamo se da avgustovske temperature neće biti ekstermno visoke, što inače uveliko otežava izvođenje radova, ali kako god bude, mi smo na to navikli, tako da svakako očekujem uspješno, kvalitetno i na vrijeme, sprovođenje svih planiranih aktivnosti i pripremu elektrane za pouzdan rad u narednom periodu, kaže Đukanović.

Radovi se odnose na uobičajeni pregled i ispitivanje elektromašinske opreme i zamjenu pojedinih djelova, na čišćenje i sanaciju oštećenih kanala dovodnog sistema, tehničko osmatranje objekata i mnoge druge radove u okviru tekućeg održavanja, a period totalne obustave će iskoristiti za realizaciju nekih kapitalnih projekata koji se mogu izvoditi samo u tom vremenu.

-Napomenuo bih, da smo dio radova već odradili i to u prvoj polovini maja; radi se o remontu autotransformatora 125 MVA, sa pripadajućim poljima 220, 110 i 10,5 kV. Tokom juna je odraden remont elektromašinske opreme zatvaračnica dovodnog sistema, a zadnje dvije sedmice jula je, po planu, predviđen remont sabirničkih rastavljača i dva dalekovodna polja 110 kV. Remont postrojenja 220 kV, planiran je u septembru, zaključuje Đukanović.

PROJEKAT REKULTIVACIJE DEPONIJE MALJEVAC

Urađena nadvišenja nasipa za treću kasetu

Završena je četvrta faza projekta rekultivacije na trećoj kaseti, dok se, u narednim mjesecima, očekuje raspisivanje tendera za sledeću, ujedno i poslednju, petu fazu nadvišenja nasipa do K+833, što će omogućiti stabilan rad TE Pljevlja

Tatjana Knežević Perišić

Rekultivacija deponije Maljevac, veliki je projekat Elektroprivrede Crne Gore, vrijedan 20 miliona eura. Izgradnjom nasipa na trećoj kaseti, okončana je još jedna faza radova.

- Završeni su radovi na nastavku korišćenja i faznoj rekultivaciji deponije Maljevac, dakle, radovi na nastavku korišćenja kasete III (do K+828) dio I i dio II, kaže Dušan Mijušković, odgovorni inženjer za građevinske radove. Objašnjava da su se nadvišenja nasipa kasete III izvodila etapno, nakon zapunjavanja prostora prethodno izgrađenog nadvišenja:

-Do sada su izvedeni radovi na 4 od ukupno 5 nadvišenja (817mnm, 821mnm i 824mnm i 828 mnm), a u planu je da se u narednim mjesecima raspiše ten-

der za sledeću, ujedno i poslednju fazu nadvišenja nasipa do K+833, što će omogućiti i dalje stabilan rad TE Pljevlja, kaže on.

Vrijednost ugovora za radove na nastavku korišćenja kasete III (do K+828), za prvi dio, je 427.891,91 eura, bez PDV-a, dok je za drugi dio radova na nastavku korišćenja kasete III (do K+828) vrijednost iznosila 741.985,21e bez PDV-a.

Radovi su obuhvatali izradu nasipa od pepela, u cilju obezbjeđivanja daljeg prostora za odlaganje nusprodukata TE Pljevlja, prekrivanje nasipa zemljanim materijalom, premještanje sistema za orošavanje na K+828, što zajedno sa prekrivanjem nasipa, služi za sprječavanje raznošenje sitnih čestica pepela prilikom jakih udara vjetra, te montažu čeličnog cjevovoda, od spiralno varenih cijevi, sa izradom pratećih AB šahtova, i nadvišavanje postojećih AB šahtova, čime se obezbijedio tehnički proces cirkulisanja vode, objašnjava Mijušković.

Nasipi se, inače, izvode od pepela, koji se ugrađuje i valja u slojevima do postizanja zbijenosti, čime se omogućava vododrživost kasete. Razastiranje slojeva se vrši buldožerom, dok se za zbijanje slojeva koristi valjak. Nakon završetka izrade nasipa do projektovanih kота, pristupa se prekrivanju krune i kosina nasipa zemljanim materijalom, koji se razastire buldožerom, a na kosinama bagerom. Prekrivanjem nasipa, sprječava se raznošenje sitnih čestica pepela prilikom jakih udara vjetra.

Podsjećamo, Faza I je predstavljala pripremu Kasete III, sa izgradnjom nasipa, do kote 817 mnm; Faza II izgradnju nasipa do kote 821mnm, Faza III izgradnja nasipa do kote 824 mnm; Faza IV izgradnja nasipa do kote 828 mnm. Peta faza je nasip do 833 mnm.

Do sada urađena tehnička i biološka rekultivacija kasete II, nizvodnih kosina, sanacija klizišta, izmješten Paleški potok, sa izgrađenom pumpom procjernih voda, izgrađena je trafostanica i ostale elektroinfrastrukture za potrebe pumpne stanice drenažnih voda.

Biološka rekultivacija je obuhvatala hidrosjetvu kosina kasete cca 20 000m2 i sjetvu trave na platou cca 80 000 m2, te sadnju sadnica. Sam projekat je vrijedan oko 20 miliona eura i predviđa uređeni park, površine preko 600 hiljada metara kvadratnih, sa preko 45 hiljada sadnica javora, crnog bora i ruje, po najsavremenijim standardima struke. Biće izgrađena i biciklistička i trim staza, postavljen parkovski mobilijar, klupe za odmor i sve ostalo, što sadrže savremeno uređeni parkovi.

Saniran kvar na kotlu TE Pljevlja

Termoelektrana Pljevlja je 2.jula, u 10.10 sati, isključena sa elektroenergetске mreže, nakon što je došlo do ispada. Kvar je sjutradan lociran u ekonomajzerskoj cijevi unutar kotla i saniran, pa je TE, nakon hidro probi, puštena u rad već u subotu, u 15.22 minuta, potvrdio nam je rukovodilac podružnice Mirko Mazalica.

Visoke temperature, kada TE Pljevlja radi, dostižu do 1000 stepeni Celzijusovih u ložištu, te oko 400-500 stepeni u ekonomajzeru, a tokom rada dolazi do istanjenja cijevi unutar kotla, tako da su kvarovi ove vrste, uobičajeni u svakoj termoelektrani, pa i našoj, kaže on.

Inače, do ispada, TE Pljevlja je, od početka godine, uz remont koji je trajao oko 70 dana, proizvela 494 GWh energije. Prema bilansnom planu, koji je, za ovu godinu rađen oktobra prošle, do kraja godine bi TE trebala proizvesti 1317 GWh.

Nevjerovatan je podatak da je TE Pljevlja, od početka rada, davne 1982. godine, -do jula 2024., proizvela 43 582 GWh energije! Ako znamo da Crnoj Gori godišnje treba od 2500-3000 GWh, onda je zaista jasno zašto je ovaj proizvodni objekat EPCG stub energetskog sistema.

Iz Direkcije za upravljanje energijom još jedan interesantan podatak: po današnjim cijenama energije na berzama, TE Pljevlja je sa ovih 43 582 GWh, "zaradila" kompaniji i državi četiri milijarde eura!

OTVORENA IZLOŽBA KONKURSNIH RADOVA ZA PROJEKT „SUNČANI GRAD“

Uručene nagrade dobitnicima

U organizaciji Elektroprivrede Crne Gore i Opštine Nikšić, na nikšićkom Trgu slobode, u četvrtak 27. juna, otvorena je izložba konkursnih radova za projekat „Sunčani grad“

Milica Abramović

Otvaranju izložbe, među mnogobrojnim građanima, prisustvovali su i predsjednik Opštine Nikšić Marko Kovačević, predsjednik OD EPCG Milutin Đukanović, izvršni direktor EPCG

Ivan Bulatović i predsjednik Skupštine Opštine Nikšić Nemanja Vuković.

Izložbu je otvorio predsjednik Opštine Nikšić Marko Kovačević koji je, obraćajući se prisutnima, istakao da smo sada u situaciji da nešto što se zove Zverinjak, gdje imamo naše ljude sa problemima

pretvorimo u nešto što se sada zove „Sunčani grad“. „Došli smo u situaciju ne samo da riješimo probleme naših sugrađana već i da nešto što je bila ružna slika našeg grada pretvorimo u urbanistički i poslovni biser Crne Gore i to je ono, na šta ćemo u budućnosti svi biti ponosni, a što počinje večeras“ naveo je Kovačević.

Predsjednik OD EPCG Milutin Đukanović najavio je da će izgradnjom „Sunčanog grada“ u Nikšiću biti otvoreno na stotine novih radnih mjesta. „Veliko mi je zadovoljstvo što danas možemo da vidimo obrise jedne ideje koja se rodila sa idejom da se kupi imovina Željezare. Sunčani grad je posebna priča, koja će našem gradu donijeti nešto novo, nešto što se prije dvije, tri godine, nije moglo ni pretpostaviti“ kazao je Đukanović. Ostvrćući se na projekte u Elektroprivredi Crne Gore, Đukanović je najavio da će radovi na velikom vjetroparku „Gvozđ“ početi do kraja ljeta tekuće godine i dodao da se nada, da će se do kraja ove godine ostvariti još jedan nikšićki san, da se tunelom spoje akumulacije Krupac i Slano.

Na svečanosti je govorila i Mirjana Ni-

koć ispred Agencije za projektovanje i planiranje u Opštini Nikšić. „Nadam se da je ovo završni korak ali istovremeno i veliki razvojni početak ovog grada, novi put ka stvaranju novog identiteta jednog zaboravljenog i zapuštenog prostora“ istakla je saradnica na pripremi projekta.

Predsjednik OD EPCG Milutin Đukanović uručio je nagrade dobitnicima. Podsjetimo, na konkurs za izradu najboljeg idejnog arhitektonskog rešenja stambeno-poslovnog kompleksa „Sunčani grad“ pristiglo je 14 radova a žiri je jednoglasnom odlukom izabrao 5 nagrađenih.

Prva nagrada u vrijednosti od 50.000,00 € dodijeljena je autorskom timu koji čine Srđan Tadić, Aleksandar Marsenić, Bojan Vlahović, Dejan Milanović, Aleksandra Vukićević, Jelena Vlaović i Anja Tadić.

Druga nagrada u vrijednosti od 20.000,00 € dodijeljena je autorskom timu koji čine Miloš Gačević i Gavriilo Vuković. Treća nagrada u vrijednosti od 10.000,00 € dodijeljena je autorskom timu: Matija Vujović, Ljubica Perić, Majda Koštreba i Emilija Petrović.

Đukanović je uručio nagrade i za dva otkupa od po 5.000,00€ sledećim autorskim timovima

Prvi otkup: Dijana Vučinić, Tijana Mojsoska, Anđela Bubanja i Nikolina Đukanović i

Drugi otkup: Mijomir Lužajić i Srđan Lužajić

Mnogobrojni posjetioći imali su priliku da pogledaju video animaciju i katalog svih bodovanih konkursnih radova. Izložba će biti postavljena na Trgu slobode do 25.jula tekuće godine.

UTICAJ ISPADA SISTEMA NA PROIZVODNE OBJEKTE EPCG

Blackout nije naškodilo sistemu u Crnoj Gori

Nezapamćena havarija elektroenergetskog sistema u četiri države regiona, našim proizvodnim objektima nije naškodila. HE "Perućica" jeste "ispala" iz pogona, uz uredno odrađivanje svih zaštita, HE "Piva" takođe, dok je TE Pljevlja preusmjerila struju ka energetsom sistemu Srbije i gradovima na sjeveru. Konačan nalaz o tome šta se desilo, saopštiće Komitet za sistemske operacije Evropske mreže operatora prenosnih sistema električne energije (ENTSO-E), nakon što detaljno istraži incident koji je 21.juna, izazvao nestanak struje u većem dijelu Crne Gore, Albanije, Bosne i Hercegovine, kao i djelimično Hrvatske

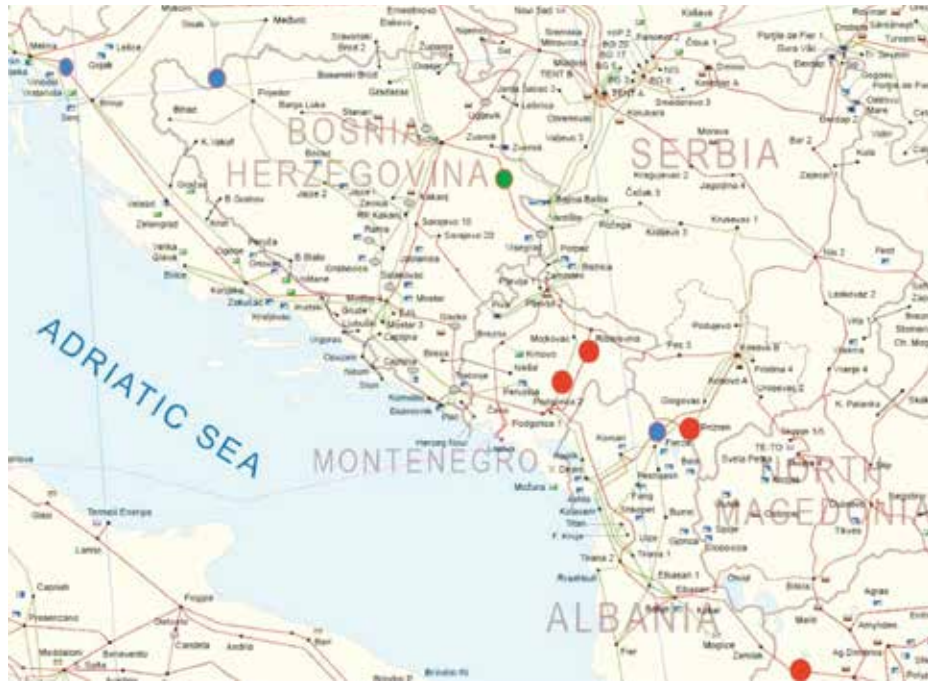
Tatjana Knežević Perišić

Istovremeni nestanak struje u četiri države regiona, nije nešto što se doživljava često. Naprotiv, ovo je prvi blackout od 2004. kada su elektroenergetski sistemi umreženi i zato (opravdano) intrigira širu javnost, osnovno pitanje: šta se, zaboga, desilo?

Odgovor će dati Evropska mreža operatora prenosnih sistema električne energije, koju čine 43 operatora prenosnog sistema (Transmission System Operator – TSO) iz 36 zemalja Evrope. Komitet za sistemske operacije Evropske mreže operatora prenosnih sistema električne energije (ENTSO-E) je saopštio da prikuplja sve relevantne tehničke podatke o ovom događaju od pogođenih operatora prenosnih sistema (TSO) te da će, u skladu sa metodologijom o klasifikaciji incidenta, sistemski komitet za operacije, u narednim sedmicama, izvršiti detaljnu istragu o incidentu, uz podršku stručnog tima, navedeno je u saopštenju. Takođe je, u preliminarom nalazu saopšteno da je "incident rezultirao nestankom struje u elektroenergetskim mrežama Albanije, Crne Gore, Bosne i Hercegovine, kao i djelimičnim nestankom struje u Hrvatskoj. Pogođeni operatori prenosnih sistema, uz podršku susjednih TSO-a, obnovili su napajanje u svojim mrežama za otprilike dva sata, sa ciljem da minimiziraju uticaj poremećaja na potrošače", kazali su iz ENTSO-E. Uzgred, Komitet ima krajnji rok od šest mjeseci da utvrdi kako je došlo do havarije.

**(NE)POZNATE ČINJENICE
UOČI BLACKOUT-A**

Energetska situacija, uoči blacko-

ut-a, u regionu izgleda, otprilike ovako:

Čak tri dalekovoda, dva 400 kV, Velebit-Melina u Hrvatskoj, koji je interni dalekovod u sistemu ove države i Koman-Kosovo B, koji povezuje Albaniju i Kosovo-su bili u remontu, kao i dalekovod 220 kV Prijedor 2-Sisak, koji je interkonekcija između Bosne i Hercegovine i Republike Hrvatske.

Crna Gora ima tri interkonektivna dalekovoda, 400 kV, koji spajaju elektroenergetski sistem Crne Gore sa sistemom drugih zemalja: Lastva-Trebinje, Podgorica-Tirana i Ribarevina-Peć, plus kabal Crna Gora-Italija. Ima i još interkonktivnih dalekovoda, ali su na nižem naponskom nivou – 220kV.

Informacije koje su nam dostupne, ukazuju na sljedeći slijed događaja:

Desetak minuta prije blackout-a, došlo je do ispada dalekovoda 400kV Podgorica 2-Ribarevine.

Albanija je vezana dalekovodima sa Grčkom, Crnom Gorom i Kosovom. U 12:20 tog 21.juna, sa mreže ispada dalekovod 400kV Zemlak-Kardia, koji veže Albaniju i Grčku; u tom momentu kroz njega je "prolazilo" 750 MW struje. Zbog djelovanja prekostrujne zaštite ispada i dalekovod 220 kV Fierze-Prizren, koji je interkonekcija između Albanije i Kosova, pa Elektroenergetski sistem Albanije ostaje vezan za ENTSO-e, preko dalekovoda 400kV Podgorica2-Tirana i 220kV Podgorica1-Koplik.

Zbog preopterećenja na dalekovodima, dolazi do ispada dalekovoda 220kV Mojkovac-Podgorica 1, pa se elektro-

energetski sistem Crne Gore dijeli na sjever i jug. Jug Crne Gore, Albanija, dio Dalmacije i kabal CG-Italija, na sistem ENTSO-E, ostaju vezani preko sistema Bosne i Hercegovine. Međutim, to je previše opterećenja; usljed pojačanih tokova i propadanja napona, u 12.24 h, dolazi do blackout-a elektroenergetskih sistema BiH, Dalmacije, Albanije i juga Crne Gore!

SITUACIJA U PROIZVODNIM POGONIMA EPCG

Na mreži su, u tom trenutku, sva tri proizvodna pogona naše Kompanije. TE Pljevlja je, nakon zahtjeva dispečera Nacionalnog dispečerskog centra, smanjila proizvodnju sa 200 MW na 180 MW kako bi plasirala struju u energetsom sistemu Srbije, a dio je napajao gradove na sjeveru:Pljevlja, Berane, Žabljak...

HE "Piva" je trebala, po planu, da bude na mreži i proizvodi energiju cijeli dan, međutim, usljed blackout-a i prekida rada kabl između Crne Gore i Italije, nije imala kud sa strujom, pa je, po odluci NDC-a, skinuta sa mreže.

HE "Perućica" je radila sa tri agregata:

Nakon poremećaja naponskih prilika, usljed ispada pojedinih dalekovoda, svi naši agregati su ispali iz pogona,uz uredno odrađivanje svih zaštita, tako da ta rijetka situacija nije prouzrokovala nikavu štetu elektrani, što potvrđuje ponovno uključanje agregata i nastavak proizvodnje nakon malo više od sat vremena. Po opštim ocjenama, bilo je to veoma brzo, imajući u vidu dešavanja u EES-u, kaže rukovodilac podružnice **Radovan Đukanović**.

Podsjeća i to da je HE Perućica, jedina u našoj zemlji, koja ima tehničke karakteristike i mogućnost za uspostavljanje rada EES-a bez spoljašnjeg napajanja, tj. pružanje pomoćne usluge beznaponskog pokretanja, takozvanog „Black Starta“. Pojednostavljeno rečeno, da nijesmo umreženi sa regionom i Evropom, „Perućica“ bi sama „digla sistem“, jer je tako napravljena.

UZROCI U VISOKIM TEMPERATURAMA I PREOPTEREĆENOSTI?

U prvim reagovanjima država pogođenih nestankom struje, ističe se da je havarija posljedica dnevnog opterećenja i visokih temperature, koje su tih dana prelazile 40 stepeni C:

Kad imate ta dva uzroka međusobno povezana, onda imate situaciju da električnu energiju ne možete na pravi način prenositi prenosnim vodovima, odnosno vodovi su preopterećeni i

došlo je do ispada. Ispad jednog voda, znači preopterećenje dugog i tako u krug. Jednostavno dolazite do situacije koja se desila, kazao je minister energetike i rudarstva Crne Gore **dr Saša Mujović**. Izvršni direktor Crnogorskog elektroprenosnog sistema (CGES) **Ivan Asanović** rekao je da je usljed poremećaja regionalnih razmjera, došlo do nestanka napona u na teritoriji cijele Crne Gore, osim sjevera, kao i do ispada i beznaponskih stanja većih razmjera i u zemljama okruženja - Albanija, Bosna i Hercegovina i značajan dio Hrvatske.

Hrvatska elektroprivreda (HEP) je saopštila da je stavila u puni pogon, sve svoje proizvodne kapacitete, kako bi se osiguralo snabdijevanje strujom građana, u što kraćem vremenskom roku. Hrvatski operator je drugačijim sistemom pristupio rješavanju problema. Zatvorili su se u takozvani "otočki sistem", izolirajući se od jedinstvenog evropskog sistema, a strujom su prvo snabdijevali velike gradove. Javnosti se obratio hrvatski ministar ekonomije **Ante Šušnjar** i načelnik Sektora za upravljanje elektroenergetskim sistemom **Danko Blažević** iz Hrvatskog operatora prenosnog sistema (HOPS) koji su rekli da je uzrok nepoznat, a da ga treba tražiti, vjerovatno, u velikoj potrošnji i visokim temperaturama.

Bosanski mediji su takođe prenijeli saopštenje Elektroenergetskog sistema (EES) BiH, u kojem se kaže da je havarija nastala "zbog problema u prenosnoj mreži u regionu i preopterećenja ključnih 400kV interkonektivnih vodova. To je za direktnu posljedicu imalo kaskadno prenošenje poremećaja na EES BiH". Ministar energije, rudarstva i industrije Federacije Bosne i Hercegovine, **Vedran Lakić** kazao je "da se radi o preopterećenju mreže".

Struja u velikom dijelu Albanije nestala je zbog kvara na interkonektivnom vodu sa Grčkom, a koji je izazvan zbog

visokih temperature, saopštio je tamošnji Operator prenosnog sistema (OST). Kvar je krenuo od interkonektivnog voda sa Grčkom, a zatim se nastavio kaskadnim efektom u cijeloj zemlji. Kvar je takođe identifikovan na pruži Prizren. Iz početnog ukrštanja proizilazi da su velike količine prenosa, kao i ekstremne temperature uzroci potpunog isključenja dalekovoda, naveo je albanski OST.

Snabdijevanje električnom energijom u Srbiji i Sjevernoj Makedoniji je bilo uredno, iz prostog razloga što njihovi sistemi nijesu povezani sa "spornim" dalekovodom, koji "ide" iz Grčke ka Albaniji, pa iz Albanije ka Crnoj Gori, iz Crne Gore ka Trebinju, pa do Gacka put Mostara i Splita.

U svakom slučaju, uzrok regionalne havarije će utvrditi Evropsko udruženje operatora prenosnog sistema, kojim rukovodi Evropska komisija, kazao je direktor Nacionalnog dispečerskog centra Crnogorskog elektroprenosnog sistema (CGES) **Ranko Redžić**. On je još ocijenio da se takav poremećaj u elektroenergetskom sistemu nije desio u Crnoj Gori u posljednjih 30 godina.

A kada se desio kvar na elektroenergetskoj mreži, desio se zastoj u svim segmentima života građana u ovim državama, što je indirektna šteta cijele havarije. Zaustavljen je avio, drumski i šinski saobraćaj, izdavanje dokumenata i bezbroj (van)privrednih djelatnosti. I to je trajalo satima. Da se to ne bi ponavljalo, stručnjaci upozoravaju da je u posljednje dvije godine, za više od 20% povećana potražnja električne energije i da povećana potrošnja zahtijeva i adekvatnu infrastrukturu, u prvom redu, elektro-mreže, koja se, u cijelom regionu, ne obnavlja odgovarajućom dinamikom. Takođe preporučuju alternativne izvore energije, postavljanje krovnih solarnih panela, a za obnovu postojećih mreža, zbog ogromnih troškova, i povećanje cijene električne energije.

BILJANA IVANOVIĆ

DRŽAVNA SEKRETARKA, MINISTARSTVO ENERGETIKE I RUDARSTVA

U pripremi novi set zakona o energetici

Novi zakon o obnovljivim izvorima uvodi nešto napredniji model poznatiji kao tržišne premije sa ciljem smanjenja finansijske podrške države u odnosu na aktuelni sistem podsticaja. Ova dva sistema podsticaja mogu se razumjeti kao PPA između proizvođača (investitora) i države, međutim u krajnjoj perspektivi jeste da se tržište električne energije razvija bez posredstva državnih podsticaja. U tom smislu, novi zakon o korišćenju energije iz obnovljivih izvora propisuje obavezu Ministarstva da identifikuje sve regulatorne i administrativne barijere za prihvatanje korporativnih PPA kazala je u intervjuu za list Elektroprivreda Biljana Ivanović, državna sekretarka u Ministarstvu energetike i rudarstva

Marija Vukotić

Crna Gora će početkom sledeće godine objaviti prve aukcije za dodjelu tržišnih premija za gradnju elektrana za korišćenje obnovljivih izvora energije?

Aukcije za dodjelu tržišnih premija predstavljaju novi model subvencionisanja proizvodnje električne energije iz obnovljivih izvora koji ima za cilj da podstiče razvoj obnovljivih izvora i njihovu postepenu integraciju na veleprodajno tržište električne energije. Ukoliko proces usvajanje Zakona o korišćenju energije iz obnovljivih izvora bude te kao planiranom dinamikom, u skladu sa istim, prve aukcije za tržišne premije bi trebalo da budu objavljene u prvom kvartalu sledeće godine. Prije objavljivanja samih aukcija biće potrebno definisati kvotu i vrstu tehnologija koje će biti podržane podsticajnim mjerama, u skladu sa razvojnim ciljevima kako to bude propisano Nacionalnim energetskim i klimatskim planom.

Ministarstvo energetike i rudarstva Crne Gore trenutno radi na pripremi četiri zakona iz oblasti elektroenergetike, o kakvim zakonima je riječ?

Pored već pomenutog Zakona o korišćenju energije iz obnovljivih izvora, Ministarstvo energetike i rudarstva priprema novi Zakon o energetici i Zakon o prekograničnoj razmjeni električne energije i prirodnog gasa koji će u potpunosti transponovati odredbe adap-

tiranih uredbi iz trećeg energetskog paketa i paketa čiste energije. Osim toga pripremljen je i finalni nacrt Nacionalnog energetskog i klimatskog plana, strateškog dokumenta za razvoj energetike u Crnoj Gori do 2030. godine, za koji bi uskoro trebalo da bude objavljena javna rasprava nakon čega ćemo, po dobijanju pozitivnog mišljenja iz Sekretarijata Energetske zajednice, i ovaj dugo očekivani dokument staviti u proceduru usvajanja.

Četvrti zakon koji je u fazi pripreme je Zakon o prekograničnim energetskim infrastrukturnim projektima koji će transponovati odredbe evropske Regulative TEN-E i time ćemo regulisati način i uslove za realizaciju prekograničnih energetskih infrastrukturnih projekata koji su od interesa za Energetsku zajednicu.

Za izradu svih ovih zakonskih propisa Ministarstvo je imalo na raspolaganju tehničku podršku ekspertskih timova iz regiona i EU, koja nam je bila od velike pomoći za pripremu nacрта. Pored toga želim da istaknem i veliki doprinos lokalnih eksperata koji su u ime energetskih subjekata uticali na to da u konačnom dobijemo zaista kvalitetne prijedloge zakona i podzakonskih akata.

Nije suvišno spomenuti i to da je Ministarstvo pripremiло i peti zakon, a to je Zakon o strateškim rezervama nafte i gasa koji je prošlog mjeseca usvojen na Vladi čime je napravljen značajan iskorak u ispunjavanju ove veoma važne obaveze koja nam je ujedno i jedno

od završnih mjerila za zatvaranja poglavlja 15.

Zakon uvodi i mogućnost sklapanja PPA ugovora, šta zapravo to znači?

Ugovori o dugoročnom otkupu električne energije ili PPA, su ugovori koji se sklapaju direktno između proizvođača električne energije (iz obnovljivih izvora) i onih kojima je ta energija potrebna. U Evropi, ova vrsta ugovora je široko rasprostranjena pa su u prethodnoj godini zabilježene rekordne vrijednosti kako po ugovorenim količinama tako i po broju sklopljenih ugovora, što nam govori da će u budućnosti PPA postati jedan od mehanizama za napuštanje podsticajnih šema.

Projekti obnovljivih izvora električne energije u Crnoj Gori su trenutno subvencionisani kroz podsticajne šeme fid-in-tarife. Novi zakon o obnovljivim izvorima uvodi nešto napredniji model poznatiji kao tržišne premije sa ciljem smanjenja finansijske podrške države u odnosu na aktuelni sistem podsticaja. Ova dva sistema podsticaja mogu se razumjeti kao PPA između proizvođača (investitora) i države, međutim u krajnjoj perspektivi jeste da se tržište električne energije razvija bez posredstva državnih podsticaja.

U tom smislu, novi zakon o korišćenju energije iz obnovljivih izvora propisuje obavezu Ministarstva da identifikuje sve regulatorne i administrativne barijere za prihvatanje korporativnih PPA, a Vlada će osigurati da se te prepreke uklone.

Na koji način će se sprovesti politika razvoja obnovljivih izvora električne energije?

Kako bi se to ostvarili nacionalni ciljevi u pogledu razvoja energetike i dostizanja klimatske neutralnosti, energetska politika mora biti usmjerena ka stvaranju povoljnog ambijenta, kako za državu tako i za potencijalne investicije, za razvoj obnovljivih izvora električne energije koji će biti regulisan kroz zakon o korišćenju energije iz obnovljivih izvora.

Aukcije za tržišne premije, koje su predviđene ovim zakonom, predstavljaju mehanizam, tj. način da država privuče interesovanje investitora, koji će sa svojim projektima doprinijeti razvoju kompletnog energetskog sektora u Crnoj Gori, a ujedno i dostizanju nacionalnih ciljeva. Osim toga, električna energija proizvedena iz obnovljivih izvora, kao takva mora biti sertifikovana

na kroz sistem garancija porijekla koji je usklađen sa standardima Evropske Unije. Neizbježno je spomenuti da je jedan od ključnih nosilaca energetske tranzicije uvođenje modela prozjumer, čijem ubrzanom razvoju doprinosi i EPCG kroz realizaciju projekta za ugradnju fotonaponskih panela na krovovima, pa se samim tim ukazala potreba da se normativno reguliše njihov status.

Nacionalni interes je da postepeno izlazimo iz podsticajnih šema i da stvaramo ambijent gdje ćemo moći proizvođače obnovljivih izvora električne energije da integrišemo u tržište, a druga stvar je dostizanje nacionalnih ciljeva, da li ćemo u tome uspjeti?

Državni podsticaji za razvoj obnovljivih izvora električne energije treba da budu prisutni u onoj mjeri koliko je to u interesu države. U ranoj fazi razvoja

obnovljivih izvora to su bile fid-in tarife, a sa rastom tržišta električne energije stvaraju se uslovi za postepeno napuštanje državnih podsticaja i potpunu integraciju obnovljivih izvora u tržište električne energije i preuzimanje balansirne odgovornosti. To će imati pozitivne efekte na likvidnost crnogorske berze električne energije ali i na stabilnost rada elektroenergetskog sistema.

Pored energetske stabilnosti, interesi države su i dostizanje energetskih i klimatskih ciljeva.

Potpisivanjem Sofijske deklaracije Crna Gora se obavezala da će doprinijeti tome da Evropa bude klimatski neutralna do 2050. godine, pored toga, na Ministarskom savjetu usvojena je odluka o dostizanju nacionalnih ciljeva za sve ugovorne strane, pri čemu se Crna Gora obavezala da do 2030. godine dostigne udio obnovljivih izvora električne energije u finalnoj potrošnji od 50%, a da se emisija gasova sa efektima staklene bašte umanju za 55%.

Način kako će se dotiči ti ciljevi, predviđaju se Nacionalnim energetskim i klimatskim planom. S obzirom da u Crnoj Gori, oblast energetike dominantno doprinosi emisiji gasova sa efektom staklene bašte, aktivnosti predviđene ovim planom biće usmjerene na suzbijanju emisije gasova iz termoelektrane i povećanje udjela obnovljivih izvora električne energije koji se u budućnosti vide kao njeni supstituenti.

U prilog dostizanja ovih ciljeva značajan doprinos imaju najavljena ekološka rekonstrukcija termoelektrane i nastavak projekta solari +.

Kako gledate na energetska tranziciju? I da li smatrate da ćemo je valjano sprovesti?

Energetska tranzicija je skup i vremenski iscrpan proces koja ima za cilj zaštitu životne sredine i zdravlja ljudi od klimatskih promjena. U industrijskom smislu to znači prelazak na zelenu, održivu ekonomiju i razvoj tehnologija sa smanjenom upotrebom fosilnih goriva. Međutim, u svemu ovome centralnu ulogu ipak ima čovjek i njegove potrebe, pa pored zelene tranzicije i zaštite životne sredine treba imati u vidu i potrebe društva, koji nisu ništa manje izazovne u odnosu na ciljeve smanjenja emisija gasova i povećanog udjela obnovljivih izvora.

Sprovedenjem strateški odgovorne politike i prihvatanjem inovativnih tehnologija, uz odgovarajuću finansijsku podršku Evropske Unije, energetska tranzicija je vrlo dostižna, štaviše jedino je na taj način i ostvariva.

Reverzibilne HE obezbijedile skladištenje 90% struje u svijetu

World Hydropower Outlook 2024, vodeća godišnja publikacija Međunarodne asocijacije za hidroenergiju (IHA), koja prati i usmjerava napredak razvoja hidroenergije na globalnom nivou, u najnovijem izvještaju, kao glavnu vijest, označava rast kapaciteta hidroelektrana na 1.416 GW u 2023. godini, pri čemu je konvencionalni hidroenergetski kapacitet povećan za 7,2 GW da bi dostigao 1.237 GW, a reverzibilne hidroelektrane za 6,5 GW na 179 GW. Ipak, povećanje konvencionalnih hidroelektrana bilo je najniže u toku jedne godine u ovom vijeku, iako je dugoročni prosjek relativno stabilan i iznosi oko 20 GW godišnje. Nedovoljno- jer što bude više varijabilne proizvodnje iz solarnih elektrana i vjetroparkova to će više reverzibilnih hidroelektrana biti potrebno da bi se obezbijedila ravnoteža i fleksibilnost kada vjetar ne duva i Sunce ne sija.

(energetika.ba)

Nova VE u Makedoniji od 400 MW

Ubrzo nakon što je prikupio ukupno 490 miliona dolara u okviru svog investicionog fonda AEP-II, Alcazar Energy Partners zvanično kreće u investiciju u vjetropark koji će imati kapacitet do 400 MW. Novi premijer Sjeverne Makedonije Hristijan Mickoski izrazio je podršku projektu. Lokacije za preko 50 turbina su na teritorijama opština Karbinci, Radoviš i Štip, jugoistočno od Skoplja. Procijenjeno da će projekat dovesti do otvaranja 630 radnih mjesta u sektoru građevinarstva te da će proizvoditi dovoljno čiste energije godišnje za snabdijevanje više od 100.000 domaćinstava, pri čemu bi količina ispuštenih gasova s efektom staklene bašte bila umanjena za 670.000 tona ekvivalenta CO2 godišnje. Investicija će uvećati bruto domaći proizvod za stotinu miliona eura.

(balkangreenenergy.com)

Najveće naftne kompanije se šire na proizvodnju litijuma

ExxonMobil, Schlumberger i Occidental su u rastućoj grupi naftnih giganta koji uglavnom zaobilaze sektor elektrana na obnovljive izvore, već su se u investicijama u dekarbonizaciju okrenuli proizvodnji litijuma. Ali ne rudnicima. Računaju na prednosti svoje tehnologije za vađenje slanih podzemnih voda, bogatih tim veoma traženim bijelim metalom. Litijum, alkalni metal, najtraženija je sirovina za proizvodnju baterija. Podzemne vode su pritom standardan nusproizvod pri vađenju nafte. ExxonMobil je već potpisao preliminarni sporazum o snabdijevanju južnokorejske kompanije SK On, koji bi mogao da dostigne 100.000 tona godišnje. Klijent bi od tog materijala proizvodio baterije za električna vozila u Sjedinjenim Državama, između ostalog za Ford i Hyundai.

(balkangreenenergy.com)

Kompjuterska greška dovela do ekstremnog skoka cijena struje

Poremećaj na platformi najveće evropske berze električne energije EPEX Spot, doveo je do raskida veza na tržištu za dan unaprijed i divljanja cijena. Naime, 25. juna, obična kompjuterska greška, rasparčala je inače odlično povezano evropsko tržište i izazvala ekstremne disparitete u cijenama električne energije. Njemačka je bila u deficitu, pa je veleprodajna cijena u jednom trenutku dostigla 492,04 eura po megavat-satu. Nasuprot tome, Francuska, koja je, kao i obično, raspolagala viškom iz nuklearnih elektrana, doživjela je pad cijene na 2,96 eura po megavat-satu! Cijena se u Belgiji, na primjer, survala i do 150 eura po MWh, ispod nule, dok su na austrijskom tržištu, zabilježene transakcije od po skoro 240 eura po MWh.

(balkangreenenergy.com)

Solarni most između Evrope i Amerike

Tri evropska biznismena predlažu postavljanje podmorskog elektroenergetskog interkonektora kojim bi se Evropa povezala sa Sjevernom Amerikom. Bio bi najduži na svijetu, a prenosio bi obnovljivu električnu energiju sa jednog na drugi continent, u zavisnosti od toga gdje u datom trenutku sija sunce. Transatlantski interkonektor, sastojao bi se od tri para visokonaponskih kablova, dužine po preko 3.200 kilometara, koji bi bili položeni na dno Atlantskog okeana i tako povezali zapadni dio Velike Britanije sa istočnom Kanadom, a možda i Njujork sa zapadnom Francuskom, navodi se u izvještaju CNN-a. Kablovi bi mogli, brzinom svjetlosti u oba smjera, da šalju energiju snagom od 6 GW, što je ekvivalentno kapacitetu šest velikih nuklearnih elektrana. Projekat bi koštao od 20-43 milijarde funti!

(balkangreenenergy.com)

Novi Fiat Grande Panda

FIAT je nedavno proslavio 125. rođendan, a tim povodom kompanija je predstavila svoj novi model automobila pod imenom "Fiat Grande Panda". Proizvodnja novog Pande odvijaće se u Kragujevcu gdje je i sastavljen prvi model koji je predstavljen u Torinu. Kreiran je po uzoru na model iz 1980-ih, a biće dostupan u hibridnoj i potpuno električnoj varijanti. Ovo vozilo spada u kategoriju B segmenta, dugačko je nešto ispod četiri metra, a karakterišu ga čiste linije i dobro organizovana unutrašnjost. U Grande Pandu se komforno može smjestiti pet osoba, pa ga opisuju kao savršeno porodično vozilo, pogodno za urbanu mobilnost. Biće prepoznatljiv po svijetlim bojama, a jedna od najzastupljenijih biće žuta.

(energetskiportal.rs)

Pripremila: Tatjana Knežević Perišić

NAIDA TASO

EKSPERT ZA OBNOVLJIVU ENERGIJU U SEKRETARIJATU ENERGETSKE ZAJEDNICE

Investicije u obnovljive izvore podstiču tehnološke inovacije

Investiranje u obnovljive izvore energije je od suštinske važnosti za postizanje održive budućnosti. Ovi izvori energije, poput solarne, vjetro, hidro i geotermalne energije, smanjuju zavisnost od fosilnih goriva, što direktno utiče na smanjenje emisije stakleničkih gasova i borbu protiv klimatskih promjena kazala je Naida Taso, ekspert za obnovljivu energiju u Sekretarijatu Energetske zajednice

Marija Vukotić

Kako vidite poziciju zemalja Zapadnog Balkana kada je riječ o električnoj energiji?

Elektroenergetski sektor zemalja regiona karakteriše kombinovana proizvodnja električne energije u termoelektranama i hidroelektranama, s naglašenim korištenjem hidroloških resursa. Međutim, postoji rizik povezan sa hidroenergijom, koji proizilazi iz mogućeg pogoršanja hidroloških uslova uzrokovanih klimatskim promjenama, što zahtijeva mjere prilagođavanja. Stoga je imperativ ubrzati izgradnju vjetroelektrana i solarnih elektrana.

Situacija s vjetroelektranama, solarnim elektranama i drugim oblicima obnovljivih izvora energije (geotermalna, biomasa, bioplin itd.) nije još uvijek tako zadovoljavajuća, budući da je njihov udio u ukupnoj instaliranoj snazi elektrana, kao i godišnjoj proizvodnji električne energije, još uvijek relativno nizak.

Paralelno s tim, značajan dio ukupne godišnje proizvodnje dolazi iz termoelektrana na uglj, neodrživost takve strukture proizvodnih postrojenja postaje evidentna. Proizvodnja električne energije iz tih postrojenja postat će ekonomski neisplativa u kratkom i srednjoročnom razdoblju zbog ciljeva dekarbonizacije u regiji, uključujući hitnu potrebu za uvođenjem cijene ugljenika usklađene s EU.

Put ka dekarbonizaciji je jasan, ali ono što se nameće kao ključno je određivanje rokova o prestanku podsticanja korištenja fosilnih goriva, datum zatvaranja termoelektrana te uvođenje taksi na CO2, da li će se u tome uspjeti?

Uspostavljanje jednakih uslova između EU i Energetske Zajednice je ključno na putu ka integraciji i dekarbonizaciji, a na to će značajno uticati uvođenje cijene ugljenika usklađene s EU. Regionu je potreban dosljedan, koordiniran pristup politici određivanja cijena ugljenika. To će ga približiti EU, osigurati isplativo smanjenje emisija u skladu s energetske i klimatskim obavezama koje su Ugovorne Strane preuzele.

U tom kontekstu, posebno je značajno uvođenje mehanizma za prilagođavanje cijena ugljenika na granici (CBAM). CBAM bi mogao djelovati kao katalizator za pokretanje dekarbonizacije energetske sektora u regiji. Međutim, potrebne su ključne političke odluke koje moraju biti donesene bez daljeg odlaganja kako bi region imao dovoljno vremena za prilagodbu, s obzirom na to da implementacija CBAM-a počinje 1. januara 2026. godine.

U toku je priprema mape puta kako bi bilo omogućeno da garancije porijekla iz ugovornih strana Energetske zajednice budu priznate u Evropskoj Uniji. Šta to zapravo znaci i koliko je ona neophodna?

Osim što služe kao potvrda da je određena količina energije proizvedena iz obnovljivih izvora energije, garancije porijekla mogu se tretirati kao roba i kao takve imaju svoje tržište. Naravno, što je tržište veće, veće su i mogućnosti za plasiranje robe. Recimo, vrijednost jedne garancije porijekla u EU dostiže i do 5 eura. To može značajno utjecati na profitabilnost i bankabilnost projekta obnovljivih izvora energije. Što u konačnici

može značiti više projekata i brže i efikasnije dostizanje energetske i klimatske ciljeve ciljeva.

Također, garancije porijekla su ključne za PPA (Power Purchase Agreement) ugovore, koji su dugoročni ugovori između proizvođača energije i kupca (obično velikih potrošača energije) koji osiguravaju stabilnost prihoda za proizvođače.

Kolika je važnost investiranja u obnovljive izvore energije?

Investiranje u obnovljive izvore energije je od suštinske važnosti za postizanje održive budućnosti. Ovi izvori energije, poput solarne, vjetro, hidro i geotermalne energije, smanjuju zavisnost od fosilnih goriva, što direktno utiče na smanjenje emisije stakleničkih gasova i borbu protiv klimatskih promjena. Obnovljivi izvori energije su ključni za smanjenje zagađenja vazduha i vode, što poboljšava zdravlje stanovništva i ekosistema. Pored ekoloških benefita, ulaganja u obnovljive izvore donose dugoročne ekonomske prednosti kroz stabilnije i predvidljivije troškove energije, smanjenje troškova uvoza energenata i stvaranje novih radnih mjesta.

Ekonomski razvoj i energetska sigurnost su još dva kritična aspekta važnosti ulaganja u obnovljive izvore energije. Investicije u obnovljive izvore podstiču tehnološke inovacije i razvoj lokalne industrije, povećavajući konkurentnost na globalnom tržištu. Osim toga, diversifikacija energetske izvora kroz obnovljive resurse smanjuje rizike povezane sa fluktuacijama cijena fosilnih goriva i geopolitikom, čime se povećava energetska nezavisnost i sigurnost. Integracija obnovljivih izvora u energetske mreže doprinosi stabilnosti i fleksibilnosti energetske sistema, omogućavajući bolje balansiranje potrošnje i proizvodnje energije. Sve ovo čini ulaganja u obnovljive izvore energije ne samo ekološki odgovornim, već i ekonomski racionalnim izborom za budućnost.

Energetske tranzicije ne može biti bez značajnije finansijske pomoći i podrške iz Evropske unije, a neophodna su bespovratna i namjenski opredeljena sredstva. Na koji način vidite saradnju?

EU nudi finansiranje kao katalizator rasta kroz novi Plan rasta za Zapadni Balkan, sa ciljem približavanja regiona EU. Plan nudi prednosti članstva u EU prije pristupanja, potičući ekonomski rast i suštinsku ekonomsku konvergenciju kao ključni element za integraciju. Plan rasta predstavlja instrument za reformu i rast za period 2024-2027, vrijedan 6 milijardi eura. Ovaj instrument sastoji se od 2 milijarde eura bespovratnih sredstava i 4 milijarde eura koncesionih zajmova, s uslovima plaćanja koji su vezani uz specifične društveno-ekonomske i temeljne reforme koje trebaju biti ispunjene od strane partnera Zapadnog Balkana.

Da li Zemlje regiona treba da budu složne i zajednički nastupaju ka Energetskoj zajednici u pristupu fondovima?

Za pristupanje EU fondovima, zemlje u regionu moraju dosljedno sprovoditi reforme u energetske sektoru i jačati regionalnu saradnju. Energetska Zajednica igra ključnu ulogu u olakšavanju ranog usvajanja i implementacije EU politika i pravnih okvira u energetske sektoru. Elementi reformskih agendi iz Plana Rasta koji se odnose na energetske oblast direktno su povezani s ovom implementacijom.

VIKTOR ANDONOV

DIREKTOR ZA RAZVOJ I INVESTICIJE U KOMPANIJI ELEKTRANE SJEVERNE MAKEDONIJE (ESM)

Šampioni smo energetske tranzicije na Balkanu

Uz izgradnju prvog vjetroparka na Balkanu i PV elektrane, Sjeverna Makedonija je prva Energetskoj zajednici podnijela nacrt Nacionalnog energetskog i klimatskog plana, sa pet najvažnijih dimenzija Evropske energetske unije: dekarbonizacija, energetska efikasnost, energetska sigurnost, unutrašnje energetske tržište i istraživanje, inovacije i konkurentnost. Odličnom saradnjom sa EU fondovima i bankama, priprema nove, velike projekte, a fokus svega, moraju biti ljudi, kaže naš sagovornik

Tatjana Knežević Perišić

Član uprave i izvršni direktor za razvoj javnog elektroenergetskog preduzeća Elektrana iz ESM Viktor Andonov, počeo je karijeru 2006. u sektoru za energetiku u Ministarstvu ekonomije. Deset godina kasnije je prešao u privatnu elektrodistribuciju i snabdjevača električnom energijom EVN Makedonija. Godine 2018, Andonov je postao specijalni savjetnik za energetiku tadašnjeg potpredsjednika vlade Koče Anduševa, zaduženog za ekonomska pitanja; od 2020. je savjetovao premijera Zorana Zaeva, a na istom mjestu je bio kod njegovog nasljednika, predsjednika vlade Dimitra Kovačevskog. Nadgledao je sprovođenje tendera za odabir strateškog partnera za projekat izgradnje reverzibilne hidroelektrane Čebren i upravljanje njome.

Kada me je 2018. godine, potpredsjednik Vlade pozvao da budem dio njegovog kabineta, kao specijalni savjetnik za energetiku i da se direktno uključim u energetske reforme, koje su tada bile prioritetne za Vladu, to je za mene bio pravi izazov i poslije punih šest godina, donio sam pravu odluku.

ESM je 100% državna proizvodna kompanija, sa ukupnim instaliranim kapacitetom od oko 1700 MW, od čega su oko 1000 MW termoelektrane (lignit i mazut), a ostalo su velike hidroelektrane, jedan vjetropark i jedna fotonaponska elektrana. Još prije deset godina,

ESM je bio pionir i prva kompanija na Balkanu, koja je izgradila prvi vjetropark Bogdanci, instalisanog kapaciteta 36 MW. Nakon ovoga, uz podršku KfW banke, prvi smo u regionu Zapadnog Balkana izgradili PV elektranu od 10 MW 2021. godine, na mjestu postojećeg rudnika uglja u TE Oslomej. Kada sam došao u ESM, u našem portfoliju je postojao niz projekata OIE, ali mnogi od njih su bili blokirani zbog mnogo birokratije i ovo je bio moj prvi zadatak, kako aktualizovati njihovu realizaciju.

Vi ste bili zaduženi za donošenje prve Strategije razvoja zasnovane na Evropskom zelenom dogovoru, a i za prvi transparentni proces na Zapadnom Balkanu za odobravanje premija za otkup struje iz fotonaponskih postrojenja. U kom pravcu ESM dalje razvija proces; da li su to projekti plutajućih solarnih elektrana na vještačkim jezerima, koje ste najavili odmah po imenovanju, da li je to razvoj vodenih kapaciteta ili nešto treće?

U 2019. godini imali smo prve transparentne konkursne procedure za dodjelu premijum tarifa za nove PV elektrane i ovo je završeno sa ogromnim uspjehom; potpisali smo ugovore za više od 130 MW novih PV elektrana i sve su trenutno u funkciji. U zemlji postoji oko 600 MW novoinstaliranih fotonaponskih elektrana, a za poređenje, u 2018. godini, prije usvajanja novog zakono-

davstva i nove energetske politike, instalirali smo samo 18 MW fotonaponskih planova.

Analiziramo mogućnost reverzibilne hidroelektrane na postojećim kaskadnim velikim hidroelektranama, na našoj najvećoj rijeci Vardar, planiramo da instaliramo nekoliko manjih hidroelektrana, instalisanog kapaciteta oko 90 MW.

Pošto imamo dobro sunčevo zračenje, već radimo tehničku dokumentaciju za više od 200 MW u fotonaponskim postrojenjima, na postojećim rudnicima uglja u TE Bitola, našem najvećem proizvođaču električne energije iz lignita. Očekujem da uskoro objavim konkurs za novu PV elektranu od 20 MW u TE Bitolja (Bitolj 1) i još 10 MW u Oslomeju (Oslomej 2), koju finansira EBRD. Sa KfV-om pripremamo projekte za još jednu fotonaponsku elektranu u TE Bitola (Bitolj 2) instalisane snage 60 MW, a sa KfV, EBRD i EIB radimo na pregovorima za finansiranje treće fotonaponske elektrane u TE Bitolja, instalisanog kapaciteta 100 MW (Bitola 3), koja će biti najveća fotonaponska elektrana u zemlji. Takođe, završavamo pregovore sa Siemens Gamesom o povećanju kapaciteta postojećeg vjetroparka u Bogdancima i izradi nove studije izvodljivosti za novi vjetropark Miravci, snage 100 MW. Takođe, uz tehničku podršku EBRD-a, započeli smo analizu i studiju izvodljivosti za plutajuće solarne energije na našim vještačkim jezerima gdje smo instalirali velike hidroelektrane. Za mene će naj-

važniji izazov za našu zemlju i ESM biti pravičan proces tranzicije ovog regiona Pelagonije i tu treba da bude fokus.

Rekli ste da ESM treba da bude ključni faktor za pravednu tranziciju Sjeverne Makedonije. Da li je i šta znači za vas i vašu kompaniju "pravedna tranzicija"?

Više od 70% proizvodnje električne energije u ESM je iz fosilnih goriva, od lignita u starim termoelektranama, starijim od 40 godina. Čak i bez Green Deal-a kao politike EU, svaka tehnologija i postrojenje imaju svoj radni vijek, što znači da svaka kompanija treba da ima plan tranzicije deset ili dvadeset godina prije životnog vijeka postrojenja, u pogledu toga šta će se dogoditi sa ljudima koji rade tamo. Proces energetske tranzicije će biti skup proces, ali za mene je pozitivno da za ovaj proces postoje raspoloživa finansijska sredstva. Za ESM i region je važno dobijanje novca od EU ili drugih međunarodnih finansijskih organizacija, kako bi se proces pravedne tranzicije uspešno odvijao. Ljudi bi trebalo da budu najvažniji u ovom pravednom procesu tranzicije, a ne samo ESM.

Prema Nacionalnom planu, Sjeverna Makedonija namjerava da smanji emisije gasova sa efektom staklene bašte 82 % u odnosu na 1992. Da bi to postigla, mora postepeno zatvoriti termoelektrane na uglj TE Oslomej i TE Bitola do 2027. godine. Koliko je tu zaposlenih i kako ćete riješiti njihovu egzistenciju?

Kako je pandemija COVID-19 i rat u Ukrajini, donio najveću energetska krizu u Evropi, stvari su se promijenile. Mislim da naše Ministarstvo energetike i rudarstva treba da pripremi novi NEKP, koji će notirati kašnjenje u rokovima za zatvaranje termoelektrana Oslomej i Bitolj. U posljednje tri godine, uz podršku Delegacije EU u Skoplju, pripremljena je prva Dijagnostika pravedne tranzicije i usvojena od strane Vlade, kao mapa puta za energetska tranziciju zemlje. Izradom Investicionog plana, zajedno sa partnerima multilateralnih finansijskih institucija Fonda za klimatske investicije na čelu sa EBRD-om, potpisali smo memorandum o saradnji, za dostupnost tri milijarde eura za ener-

getsku tranziciju Sjeverne Makedonije. Do 2030. očekujemo da se broj zaposlenih sa 3500, smanji na 1700, naravno bez novih zaposlenja. Dosta programa za prekvalifikaciju i resocijalizaciju ljudi je dostupno i vjerujem da, ako se pripremamo na vrijeme, a pratimo ove planove, da ima dovoljno vremena, u narednih 10 do 15 godina, za pravednu tranziciju.

Kako bi ocijenili saradnju energetske kompanija u državama regiona?

Mislim da je u prošlosti ta saradnja naših proizvodnih kompanija izostala, a ako mene pitate, postoji dobra saradnja između prenosnih kompanija, zbog svakodnevnog rada prenosnih mreža i to bi trebalo da bude model saradnje naših kompanija. Regionalna saradnja među državnim elektroprivredama je od suštinskog značaja za povećanje sigurnosti snabdijevanja električnom energijom u regionu. U posljednjih par godina, zahvaljujući i energetskim forumima i konferencijama, kao što su SET u Trebinju, EPCG NET u Budvi, Beogradski energetski forum, MEF u Skoplju, vjerujem da se ova saradnja unaprjeđuje.

Da li smatrate da Energetska zajednica, EU, Evropska komisija, energetske eksperti Evrope, razumiju, u dovoljnoj mjeri, problem naših država kada je energetska tranzicija u pitanju i posebno hronični nedostatak novca za skupe projekte obnovljivih izvora energije kao i ogroman broj zaposlenih?

Mislim da razumiju situaciju u kojoj se nalazimo kao region Zapadnog Balkana, ali mi treba da shvatimo, da sami moramo početi rješavati probleme, nalazeći pametna rješenja. A onda će podrška doći. Tako je to u životu, niko se ne brine za tvoj problem, ako ga sam ne riješiš, niko ga ne rješava umjesto tebe. Mislim da nam je potreban plan RePoVerBalkan, da osmislimo neki regionalni fond, da pokažemo EU i drugim međunarodnim institucijama našu snažnu volju za energetska tranzicijom i da tražimo od njih da daju svoj doprinos.

Marija Vukotić

Na tradicionalnom savjetovanju u organizaciji Saveza energetičara učesnici su imali priliku da čuju informacije o najnovijim naučnim i stručnim saznanjima relevantnim za energetski sektor kazao je na otvaranju Miro Vračar, pomoćnik izvršnog direktora za finansije, ističući lično i zadovoljstvo kompanije što su u prilici da doprinesu kvalitetnijoj razmjeni iskustava o zajedničkim problemima ali i rješenja bitnim za stabilnost energetskog sektora. Ovom prilikom Vračar je istakao da je Elektroprivreda Crne Gore usmjerena na više velikih investicionih projekata koji su u toku, posebno naglašavajući projekte koji se odnose na OIE prvenstveno Solari 3000+ i 500+ i Solari 5000+ (70 MW)

Uz sve izazove tokom njegove realizacije, danas sa zadovoljstvom možemo reći da je na mrežu priključen veliki broj malih solarnih elektrana koje su ugrađene na krovovima kuća. Strategija ugradnje solarnih panela po principu „proizvodi gdje trošiš“ u okviru projekta Solari kao dio poslovne politike koju smo utvrdili prije dvije godine, pokazala se veoma efikasnom ističući da je to zapravo poslovna filozofija budućnosti. Na otvaranju se obratio prof.dr Nikola Rajaković, predsjednik Saveza energetičara, koji je istakao je da je dekarbonizacija najozbiljniji zadatak koji se pojavio pred energetikom od vremena Nikole Tesle.

U Evropi je 70 odsto energije fosilnog porijekla i treba da napuštimo ono što je dominantno, zamijenimo sa obnovljivim izvorima energije, uvedemo skladišta energije i da naučimo da upravljamo tim sistemom. To je ozbiljan posao koji treba da bude ostvaren u naredne dvije do tri decenije, rekao je Rajaković. U uvodnom dijelu konferencije obratili su se i predstavnici državnih institucija, javnih preduzeća, stručnih organizacija.

Savjetovanje Energetika 2024 je okupilo vodeće energetičare iz regiona u cilju analize aktuelnih energetskih trendova i dostignuća u pogledu energetske tranzicije.

Na konferenciji je između ostalog konstatovano da poseban stimulans energetske tranziciji predstavlja i regionalna saradnja, ali ne kao do sada u trgovini emisijom intenzivnim energentima i proizvodima, već u pružanju novih energetskih usluga i primjeni kompatibilnih rešenja u korišćenju OIE, pa čak i u zdravoj konkurenciji.

Naša kompanija je imala zapaženu ulogu na ovom prestižnom okupljanju, a

39. MEĐUNARODNO SAVJETOVANJE "ENERGETIKA 2024 ODRŽANO NA ZLATIBORU"

Sučeljavanje nauke i struke

Na Zlatiboru je od 25. do 28. juna održano Međunarodno Savjetovanje ENERGETIKA 2024 gdje su održane brojne promotivno-marketingške prezentacije i izložbe o dostignućima u energetici, industriji, komunalnim sistemima, saobraćaju, zgradarstvu, obnovljivim i novim izvorima energije, kao i nekoliko okruglih stolova sa aktuelnim temama

prvog dana Savjetovanja u okviru panela „Perspektive energetske sigurnosti u regionu“ obratio se Jovan Kasalica, rukovodilac FC Snabdijevanje koji je ovom prilikom istakao da nema dileme da je povezivanje u regionu neminovnost, i od velikog značaja jer naša država mora da razvija svoj prenosni sistem ali pri tom treba da vodi računa i o tome šta se dešava u okruženju jer ta kompatibilnost zapravo utiče na stabilnost energetskog sistema, smatra Kasalica. Na panelu je dat osvrt na značaj zajedničkog, regionalnog i kontinuiranog rada na zaštiti energetskog sistema od širokog spektra pretnji – uključujući i one koje dolaze iz cyber prostora. O

značaju regionalne saradnje u uspješnoj energetske tranziciji govorili su i predstavnici elektroprivreda regiona, Elektroprivrede Srbije, i Elektroprivrede Republike Srpske, ali i predstavnici privatnih kompanija koje posluju u regionu i sarađuju sa državnim energetskim kompanijama.

PREDSTAVLJENI BROJNI STRUČNI RADOVI

U okviru Savjetovanje predstavljeno je preko 50 radova. Zoran Šljukić, glavni inženjer za proizvodnju u TE Pljevlja, Prof. Srećko Čurčić i Ivan Šaranović, prezentovali su rad „Raspoloživi energetski potencijala biomase sa definisanje teritorije oko Pljevalja koji mogu da se koriste u energetske svrhe“. U radu je detaljno objašnjeno kako se otpadna biomasa sa teritorije opštine Pljevlja može koristiti u energetske svrhe, a prije svega za proizvodnju toplotne i električne energije. Autori su se posebno osvrnuli na poređenje potencijala raspožive otpadne biomase sa toplotnim konzumom opštine Pljevlja. Razrađene su takođe mogućnosti i predstavljeni koraci koje je potrebno sprovesti za realizaciju ove ideje.

UNAPRIJEDITI OBRAZOVANJE

Na panelu koji je privukao pažnju javnosti a koji je okupio dekane tehničkih fakulteta u Srbiji konstatovano je da država treba da se pozabavi velikim problemima obrazovanja u osnovnim i u srednjim školama, a što se ima posljedice i na visokoškolsko obrazovanje. Dekani su govorili o potrebi da se unaprijedi obrazovanje inženjera za buduće potrebe energetskog sektora, u kome su pitanja dekarbonizacije i prelaska na obnovljive izvore energije od najvećeg značaja.

Međunarodno savjetovanje ENERGETIKA 2024 okupilo je preko 250 česnika, predstavljeno preko 50 radova kroz koja su analizirana mnoga pitanja današnje energetike, a po riječima organizatora Savjetovanja su definitivno dostigla takav nivo da predstavljaju avangardu energetskog sektora jer sučeljavanje nauke i struke sa energetskim kompanijama i industrijom povezanom sa energetikom, omogućava duboku analizu i unapređenje primenjenih i budućih tehnologija, postojećeg regulatornog okvira i ekonomsko – finansijskog ambijenta. Visoki ugled koji Savjetovanja uživaju u domaćoj i međunarodnoj stručnoj javnosti traže da i ove godine postavimo aktuelnu i atraktivnu temu predstojećeg međunarodnog savjetovanja poručili su organizatori.

NUKLEARNE TEHNOLOGIJE – DA LI SMO NA PRAGU NOVOG POČETKA?

Na 39. međunarodnom savjetovanju Energetika 2024 otvorena su brojna pitanja, teme o kojima se raspravljalo tokom četvorodnevne konferencije na Zlatiboru. Posebnu pažnju privukao je panel „Nuklearne tehnologije – da li smo na pragu novog početka“ u okviru kojeg je otvoreno pitanje da li je rješenje u izgradnji nuklearnih elektrana, i koliko je region daleko tj blizu realizacije tog projekta. Panelisti su iznijeli različita mišljenja o upotrebi nuklearne energije, ali su složni da ukoliko dođe do realizacije potrebno je da se promijene zakonske regulative, da se riješi problem

skladištenja i stručnog kadra kako bi se primijenio takav sistem.

Prof. Koviljka Stanković u okviru panela istakla je da je zadovoljstvo što ovakvi skupovi otvaraju važna pitanja. Ona je ovom prilikom navela primjere pozitivne prakse - NE Krško, a što se tiče Srbije smatra da se trebaju promijeniti zakonski propisi i da se treba primijenjivati ono što je dokazano i provjereno. Na skupu je istakla i probleme vezane za stručni kadar, ali i da je to moguće riješiti kroz master programe.

Prof. dr Dušan Gordić govorio je o prednostima i manama upotrebe nuklearne energije, a donošenje odluke o njenoj upotrebi treba da bude precizan proces, a kao prednosti vidi to što se može proizvoditi tokom dužeg vremenskog perioda, kao i to što ne zavisi od vremenskih uslova, a kao negativnu stranu vidi proizvodnju radioaktivnog otpada, a dodatno opterećuje pitanje skladištenja.

Nebojša Petrović, predsjednik „CIGRE Srbija“ govorio je o upotrebi nuklearne energije sa stanovišta elektroenergetskog sistema. Istakao je pitanje problema inercija, ali je govorio i o tehničkim zahtjevima za priključenje nuklearne elektrane na prenosni sistem.

Na panelu je govorio i Tihomir Hranjak koji se osvrnuo na zakonske, pravne okvire i procedure ali i najavio i eventualne izmjene Zakona. Na panelu se obratio i dr Đorđe Lazarević koji je govorio o malim modularnim reaktorima ističući prednosti u odnosu na konvencionalne.

Na ovoj sesiji obratio se i dr Petar Đukić i dr Goran Đukić. Panel je otvorio brojna pitanja, polemike, sugestije publike. Intervju sa prof. Koviljkom Stanković možete čitati u nekom od narednih izdanja našeg korporativnog časopisa.

ČLANOVI PROJEKTOG TIMA REIND-BBG PROJEKTA IZ EPCG UČESTVOVALI
NA 13. GODIŠNJEM FORUMU STRATEGIJE EVROPSKE UNIJE ZA DUNAVSKI REGION (EUSDR)

Kako očuvati prostor kroz reindustrijalizaciju?

Boravak naših predstavnika na Forumu glavnom gradu Austrije nastavak je aktivnosti u okviru projekta „Reindustrijalizacija po principu Brownfield is Better than Greenfield“, koji naša kompanija realizuje u saradnji sa Opštinom Nikšić

Marija Vukotić

Tema ovogodišnjeg Forumu bila je „Izgradnja mostova u vremenima klimatskih izazova“, sa fokusom na regionalnu saradnju u suočavanju sa geopolitičkim izazovima i klimatskim krizama.

Jelena Šipčić, vođa projekta i pomoćnica izvršnog rukovodioca Direkcije za IMS i opšte poslove, istakla je značaj učešća ReInd-BBG projekta na Forumu i kazala da projekat ima za cilj da približi koncept „braunfield je bolji od grinfilda“ kroz reindustrijalizaciju postojećih neiskorišćenih i zapuštenih objekata u industrijske, proizvodno orijentisane pogone, osiguravajući da budu u skladu sa ciljevima održivosti EU.

EUSDR forum od suštinske je važnosti za razmjenu uvida i strategija koje će nam pomoći da ostvarimo ove ciljeve, kazala je Šipčić.

Milica Jokić, rukovodilac sekretarijata za finansije u Direkciji za finansije, računovodstvo i nabavke, naglasila je važnost učešća projektnog tima EPCG na forumu i istakla značaj regionalne saradnje u Dunavskom području koja „postaje sve važnija zbog jedinstvene dinamike i međuzavisnosti unutar otvorene ekonomije“.

Potrebne su dugoročne i proaktivne strategije kako bi se stvorio pravi kontekst za međuregionalne programe, obuhvatajući i strateški i institucionalni kontekst, smatra Jokić.

Miloš Džiknić, specijalista za zaštitu životne sredine u Sekretarijatu izvršnog direktora, ujedno i član projektnog tima, naglasio je ekološke prednosti foruma i kazao da je učešće na događajima kao što je EUSDR forum ključno za unapređenje naših inicijativa za zaštitu životne sredine koje istovremeno „predstavljaju stub naše misije u vremenu svjetski aktuelnih pitanja ekološke tran-

zicije i transformacije“.

Ove inicijative su dio šire strategije usklađivanja sa regulativama EU i doprinos ukupnom razvoju i održivosti regiona. Razmjena najboljih praksi i ideja sa regionalnim partnerima pomaže nam da implementiramo efikasne strategije, doprinoseći zelenijoj budućnosti Crne Gore, naveo je Džiknić.

Spas za biodiverzitet Dunavskog basena

Cilj projekta: „Reindustrijalizacija po principu Brownfield is Better than Greenfield“ je revitalizacija postojećih neiskorišćenih, napuštenih i zapuštenih lokacija i objekata u industrijske, proizvodno orijentisane svrhe, čime bi se smanjila izgradnja novih industrijskih zona, odnosno izbjegla nova upotreba zemljišta, zatvaranje tla i dalji gubitak biodiverziteta u Dunavskom basenu. Lider projekta je slovenačka Privredna komora, a uključeno je šest lokalnih samouprava iz različitih zemalja. Ukupna vrijednost projekta, koji bi trebalo da bude realizovan do 30.juna 2026.godine, je oko 2,4 miliona eura.

Mitar Vučković

Poslije 13 godina posvećenog rada u PR timu Elektroprivrede Crne Gore, Eleonora Albijanić, istaknuti stručnjak za odnose sa javnostima, odlučila je da promijeni timske boje. Od 1. jula postala je dio tima Privredne komore Crne Gore.

Znam da joj neće biti pravo što sam sebi dao slobodu da pišem o tome koliko je značila za naš Tim i da nabrjam neke od njenih zasluga, koje nijesu male, ali jednostavno moram, jer Eleonora je neko ko je dao značajan pečat razvoju korporativnih komunikacija u našoj kompaniji. Kao stručnjak i rukovodilac Sektora za eksternu komunikaciju u Direkciji za odnose sa javnošću, kasnije i specijalista za eksternu komunikaciju u Sektoru za korporativne komunikacije trudila se da uvijek bude dostupna predstavnicima medija i davala primjer kako treba razvijati korporativnu kulturu na polju komunikacija. Uvijek se mora biti iskren, jer povjerenje je ključ uspjeha, govorila bi.

Sve svoje bogato iskustvo godinama sticano u Turističkoj organizaciji Crne Gore i multinacionalnoj kompaniji Telenor (danas One), stavila je u službu uspjeha i unapređenja percepcije o crnogorskoj državnoj elektroenergetskoj kompaniji. Znam koliko je truda, znanja i energije ulagala u realizaciju brojnih kampanja poput: Podijelimo teret, Zlatni tim, kampanje uvođenja novih brojlara u distributivni sistem, osavremenjavanje rada front deskova u FC Snabdijevanju, implementaciju projekta uvođenja Call centra Elektroprivrede, nagradne igre za kupce električne energije, kviza znanja i niza drugih projekata, sa koliko je žara i umijeća pomagala da se prevaziđu brojne teškoće na koje smo, takoreći, svakodnevno nailazili. Imali smo privilegiju da je takav profesionalac i čovjek među nama, neko od koga se može uvijek nešto korisno naučiti, iskreno drugovati i primiti savjet – jednom riječju osoba od povjerenja!

O tome o kakvom se stručnjaku i profesionalcu radi, između ostalog, govori i podatak da je Eleonora prvi predsjednik crnogorskog strukovnog udruženja i aktuelni Udruženja za odnose sa javnošću i komunikacije (PRCA) za Crnu Goru u mreži za jugoistočnu Evropu, a svima koji ozbiljno prilaze radnim obavezama, bez obzira na polje interesovanja i profesionalnog angažmana, preporučio bih Eleonorin recept za uspjeh, koji glasi: „Da bi se došlo do uspjeha, mora se uključiti prethodno stečeno iskustvo, kontinuirano učiti, pozajmljivati rele-

ELEONORA ALBIJANIĆ, JEDNA OD
NAJUGLEDNIJIH ČLANICA CRNOGORSKE PR ZAJEDNICE,
NIJE VIŠE DIO TIMA ZA ODOSE SA JAVNOŠĆU EPCG

Hvala i srećno Nora!

O nekim ljudima mnogo više od riječi govore njihova djela, stručnost, kreativnost i profesionalizam, pozitivna energija i optimizam kojima prosto zrače, iskrenost, kolegijalnost..., pa koliko god se trudio da kažem nešto o našoj kolegici i drugarici Eleonori, siguran sam da će puno, puno više toga ostati nedorečeno i neispričano

vanjna znanja iz drugih oblasti i svoj posao mora se voljeti“.

Privredna komora, dobila je veliko po-

jačanje!

A sa naše strane, jedno veliko i iskreno: Hvala i srećno Nora!

DRAGAN ĐOKOVIĆ
KOLEGA IZ DIREKCIJE ZA PRAVNE POSLOVE

Velika je odgovornost zastupati EPCG

Privilegija je biti zaposlen, kao pravnik, u Elektroprivredi Crne Gore AD Nikšić, ali i ogromna odgovornost, kaže Dragan Đoković, rukovodilac Sektora za imovinsko-pravne i administrativne poslove. A ako neko poznaje imovinsko pravne poslove, kako u dijelu činjenica i pravnih propisa, onda je to on, dodaju njegove kolege

Tatjana Knežević Perišić

Dragan je počeo svoj radni vijek, 15. novembra davne 1982. godine, u HE Perućica, po ugovoru o stipendiranju.

Tada je bilo vrijeme kad su opštinske vlasti stipendirale studente sa prve i treće godine studija; ja sam na toj trećoj godini, bio među najboljim studentima i dobijem stipendiju, priča Dragan.

Ono što ne priča, jer "ne voli da fali sebe", je činjenica da se školovao u porodici bez ikakvih primanja! Roditelji su živjeli na selu, od poljoprivrede, nikada nijesu imali čak ni penzionerski status i sve što su zaradili, to su svojim rukama na zemlji zaradili. Sva deca su takođe radila, mučila se, ali i dostigla svoje ciljeve:

Nas troje je završilo fakultete, a dvoje srednje škole, svojim radom i radom roditelja, kaže Dragan. Tradicija se, očito, nastavlja, pa i njegov sin Mirko završava Mašinski fakultet, smjer energetike, dok je Ivo zaposlen u solarima.

Posao u Elektroprivredi, koji radi gotovo 42 godine, jeste privilegija, ali i velika odgovornost:

S obzirom da je EPCG najveća kompanija u državi, velika je obaveza u pogledu zaštite njene imovine, koja ima veliku vrijednost. Ima dosta sporova velike vrijednosti i to, kako imovinskih, tako i sporova u vezi naplate duga za utrošenu električnu energiju, što je velika odgovornost pravnika koji zastupaju

kompaniju, pred nadležnim državnim organima i sudovima.

Dodaje kako se tu radi o složenim sporovima velike vrijednosti, pa je potrebno uložiti dosta truda i znanja, kako bi se kvalitetno zastupala kompanija. Za obavljanje ovih poslova, određuju se pravници koji imaju najveće stručne kompetencije.

A koji su to sporovi?

Najveći broj sporova, koje vodi Direkcija za pravne poslove, odnosi se na utuženja građana i pravnih lica, zbog neplaćenog duga za struju, zatim, tu su imovinsko pravni sporovi, upravni postupci, postupci po tužbama zaposlenih, radi ostvarivanja svojih prava, predviđenih Zakonom o radu i kolektivnim ugovorom. Po pravilu, najduže traju imovinsko pravni sporovi; poznato mi je da dva ovakva spora, traju 14 godina, i još nijesu završeni, kaže Dragan.

Na pitanje kakvi su međusobni odnosi, ima li nečega u onoj "sto pravnik, sto mišljenja", Dragan, sa osmjehom kaže, da Direkcija za pravne poslove funkcioniše na zavidnom nivou.

Međuljudski odnosi su dobri, kolegijalnost i solidarnost takođe. To su preduslovi za dobro funkcionisanje bilo koje cjeline. Jedan broj mladih kolega odlično obavlja svoje poslove i posjeduje dobre stručne reference, tako da, po mom mišljenju, neće ubuduće biti problema za funkcionisanje ove Direkcije.

Njegove kolege dodaju da svoje

ogromno znanje i iskustvo, Dragan ne sebično prenosi na mlađe kolege, a kolika je njegova posvećenost poslu, govori podatak da nikad nije razdužio ni jedan spor koji je vodio, bilo kao rukovodilac, bilo referent:

Bio je Dragan nekad rukovodilac, nekad referent, ali nikad nije nekom dao svoje sporove, nego ih je završavao, bez obzira na poziciju koju je obavljao. I to ne što nije imao povjerenja, već što ih je, činjenično, najbolje poznao, kažu kolege. Dodaju kako i to "šaranje" pozicija, nikad nije komentarisao, osim kroz šalu: Sve je to proces rada; sad si šef, sutra nijesi i- idemo dalje.

Inače, pozicija rukovodioca Sektora za imovinsko pravne poslove, koju Dragan "pokriva", jedna je od tri, unutar Direkcije, kojom rukovodi Mićun Mila-

” Preduslovi za dobro funkcionisanje bilo koje cjeline, pa i Direkcije za pravne poslove, su dobri međuljudski odnosi, kolegijalnost i solidarnost, koju mi imamo

tović; postoji Sektor za pravnu praksu i podršku funkcionalnim cjelinama i Sektor za pravnu podršku menadžmentu i operativnim sredinama, u kojima radi niz vrsnih pravnika. Dragan ne želi nikog da izdvaja, jer "možda bi bilo nekorektno isticati pojedinačno nekog od njih, a bilo je i ima izvanrednih pravnika u našoj Kompaniji".

Selo Jugovići, u Župi nikšićkoj, mjesto je gdje će Dragan "ukoliko zdravlje posluži", provoditi, sa suprugom, skorupenziju:

To je moje mjesto, tu je stara rodna

kuća, napravljena prije II Svjetskog rata, istina renovirana i prilagođena današnjim uslovima života. Tu sam učio, radio, odatle sam krenuo i tamo se vraćam. U mom selu, u toj kući, sam najviše svoj. Najkomotnije, najrelaksiranije i najpotpunije se osjećam tamo. Baš u postojbinu mojih Đokovića, još od vojvode Đoka Vojvodića, kojeg su neke 1926. "preimenovali" u Đokovića, pa svi mi, potomci Trebješana, koji smo ostali u Župi, dobismo to prezime, kaže Dragan, kojemu su običaji i tradicija izuzetno važni.

-Imam mnogo zapisa, knjiga, dokumenata, čak jedan pisan na staroslovenskom jeziku, o Trebješanima, Nikšiću, porodicama...to mi je važno, to volim, običaje koji su bili u mojoj generaciji poštujem i poštovaću dok sam živ. Držao sam se tih nekih "pravila" u životu, nikad nikom nijesam pričao iza leđa, uvijek "u oči", svi su znali šta mislim...nikad protiv kolega, nikad isticati sebe-e molim te, podvuci to, kaže mi. Evo, "podvukoh", kako bi priča o kolegici, koji 42 godine radi u Elektroprivredi Crne Gore, ipak bila ispričana.

DARKO ČEPIĆ, POBJEDNIK KVIZA DOBRA ENERGIJA

Znanje je opet u modi!

Kviz Dobra energija za kratko vrijeme privukao je pažnju javnosti. Po riječima prvog pobjednika kviz je primamljiva forma sa puno izazova držeći konstantno pažnju, dajući priliku da se stalno igramo. Omogućava da se dijete u sebi zaigra, bori, pobjeđuje i gubi. Cilj je bio zabaviti se, a ono što dolazi samo po sebi, to je novo znanje

Marija Vukotić

Stalna potreba za usavršavanjem i učenjem, kao i primamljivost aplikacije uticali su na prvog pobjednika kviza Dobra energija da bude takmičar, a onda i pobjednik prvog tog tipa kviza u Crnoj Gori. Nikšićanin Darko Čepić, radoznao i razigran još od mladih dana shvatio je da zabava i učenje ne moraju biti na suprotstavljenim stranama. Naime, naš sugrađanin pokazao je izuzetno znanje iz domena energetske pismenosti kao i o raznolikim aspektima rada EPCG, kao što su opšta energetska edukacija, servisi, energetska efikasnost, proizvodni objekti i slično. Čepić smatra da nadmetanje u znanju postaju sve popularnija, a želja za učešćem kod onih koji se plaše kamera i reflektora postaje veća pa online kvizovi postaju sve više interesantna priča. Čepić kaže da je Dobra energija dopadljivog formata, a u posljednje vrijeme jedna od najpopularnijih igara u Crnoj Gori.

Ovakve edukativne mobilne igrice postaju sve zanimljivije jer kada učenje postaje zabava putem novih tehnologija onda postaje na neki način zavisnik.

Čepić kaže da je iznenađen što znanje koje je pokazao je bilo dovoljno za pobjedu.

Da budem iskren mislio sam da će put do tačnih odgovora biti mnogo teži, pa sam na neki način iznenadio sebe, ali na pozitivan način.

Čepić kaže da je kvalitet sadržaja kviza bio na zavidnom nivou, a ovo je bila prilika da se steknu nova znanja i vještine kroz igru i zabavu.

Format je bio pristupačan i zanimljiv sa korporativnim bojama naše kompanije, a partije kratke što je prijalilo pobjedniku kviza.

Moj osjećaj je bio neobjašnjiv, stalno sam imao potrebu da se vraćam na prethodni nivo, a upornost stvara i neku vrstu volje da se dođe do cilja kazao je Čepić.

Pitanja su bila izazovna, zanimljiva ali istovremeno svima nama na neki način i poznata. Kroz jasan, atraktivan koncept

uz dobar dizajn, zvukove i animacije imao sam želju da ostanem do kraja, jer učestalom igrom savladavao sam mnoga pitanja ali i dosta toga se i novog moglo naučiti.

Na plasman uticala je i vještine snalaženja, promišljanja, brzog i ispravnog reagovanja, kako bi uspio da dam odgovore, ne samo na zadatke, već i na pravila, dinamiku i možda rokove.

Čepić smatra da najsigurniji način do uspjeha je kontinuirano, sistemsko učenje.

Mišljenja sam da znanje treba da se nadograđuje svakodnevno, te savjetujem zainteresovane za bilo koji kviz da nikada ne prestaju sa pripremama

Kviz Dobra energija na neki način je pokazao kako bi trebalo da izgleda lijepa ali i moderna porodična zabava smatra Čepić. Ljudi su željni takvih sadržaja. Prednost online kvizova što takmičari imaju novu priliku da testiraju svoje znanje u udobnosti fotelje i pokušaju da osvoje nagradu. Smatra da ovakvi kvizovi treba da budu učestaliji, pa se radije ukoliko dođe do nove sezone. Međutim, ono što je po njegovom mišljenju najveći uspjeh Dobre energije je to što je uz pomoć odraslih i djeca mogu savladavati brojna pitanja iz oblasti energetike, ali ono što je bitno da učesnici pokazuju pre svega znanje, a informisanost, u kombinaciji sa brzinom, koncentracijom,

oprežnošću, odlučnošću, a često i sa povezivanjem i zaključivanjem.

UZ VELIKU POBJEDU I VELIKA NAGRADA

Za ovu igru bio je obezbijeden ukupni nagradni fond od 3.000 EUR. Izvlačenje su se organizovala jednom sedmično a bilo je dodijeljeno 60 sedmičnih (EPCG promotivni paket u vrijednosti 20 eura) i 3 mjesečne nagrade (EPCG promotivni paket u vrijednosti od 100 eura), kao i jedna glavna nagrada (vaučer za putovanje u vrijednosti 1.000 eura).

Nagrada je za Darka došla u neočekivanom momentu, a putovanje je najljepši poklon koji nekome možete podariti, naročito ukoliko to pruža priliku da osoba sama bira destinaciju. Darko još nije odabrao lokaciju, ali je jedno sigurno da će mu društvo praviti njegova ljepša polovina.

DOBRA ENERGIJA ZA LJEPŠI DAN

Dobra energija je kviz znanja koji je u formi mobilne igre realizovala Elektroprivreda Crne Gore u saradnji sa kompanijom Alicorn u periodu od aprila do jula tekuće godine. U ovom zanimljivom kvizu/igri, igrači su imali priliku da testiraju svoje znanje iz domena energetske pismenosti kao i o raznolikim aspektima rada EPCG, kao što su opšta energetska edukacija, servisi, energetska efikasnost, proizvodni objekti i slično. Takođe, igrači su imali priliku da osvoje poklone iznenađenja za pokazano znanje. Učešće u ovom edukativnom kvizu je bilo sasvim besplatno.

Pitanja kojima se testiralo znanje su bile mini igre koje nose različit broj bodova, od 1-5, a u svakoj partiji moguće je bilo osvojiti maksimalno 48 bodova. Bila su zapravo četiri odgovora, da/ne, baloni i slova koja nedostaju. Nakon što se odgovori na svih 15 pitanja u jednoj partiji, određuje se broj zvjezdica (munja), a osvajanjem tri zvjezdice-munje igrači su se kvalifikovali za darivanje. Darivanje će biti organizovano od strane agencije Alicorn, u saradnji sa kojom je osmišljen i realizovan ovaj edukativni kviz.

Miodrag Vuković

Druga sezona rada žičare Kotor-Lovćen počela je 1. maja ove godine. Žičara ima višestruki značaj, kako za turiste koji dolaze u Crnu Goru, tako i za lokalno stanovništvo. Proširenjem žičare i izgradnjom trase do Cetinja, otvorile bi se nove, prvenstveno turističke mogućnosti

Žičara Kotor-Lovćen otvorena je zvanično 14. avgusta 2023. godine.

Podsjećamo, projekat Žičara „Kotor – Lovćen“ realizovao je konzorcijum Novi Volvox – LEITNER na osnovu koncesionog ugovora koji je potpisan u decembru 2021. godine, nedugo zatim, 12. jula 2022. godine položen je i kamen temeljac.

Trasa Žičare Kotor-Lovćen polazi od Duba, koji se nalazi na teritoriji opštine Kotor i vodi do lokaliteta Kuk na planini Lovćen, na 1.348 metara nadmorske visine. Žičara ima 48 gondola, koja po satu, može da preveze do 1.200 putnika, a vreme putovanja u oba smjera traje 22 minuta.

Žičara „Kotor – Lovćen“ je dio održive, ekološki orijentisane priče, koja u razvoju sadržaja još na ovom početnom nivou prati svjetske turističke trendove u dijelu aktivnog odmora i njegovanja autentičnih vrijednosti na svim nivoima. Dakle, Crna Gora od avgusta prošle godine ima žičaru sa pogledom na jedan od najljepših zaliva na svijetu, čija konstrukcija, kao i sigurnosna provjera i protokoli odgovaraju najvišim svjetskim standardima.

Druga sezona rada žičare Kotor-Lovćen počela je 1. maja 2024. godine.

Žičara, kao ključni dio turističke infrastrukture, ne samo da olakšava pristup planinskim područjima i omogućava posjetiocima da uživaju u prelijepim pejzažima, već će doprinijeti i ekonomskom rastu regiona.

Osim nezaboravne vožnje gondolom, žičara može ponuditi još mnogo

Specifikacije žičare Kotor cable car

Kotor Cable Car
putanja u brojevima:
Visinska razlika: **1.316 metara**
Dužina trase žičare: **3.900 metara**
Trajanje vožnje: **11 minuta**
Maksimalna brzina: **6 m/s**
Broj gondola: **48**
Maksimalni kapacitet: **1.200 putnika/sat**
Maksimalni kapacitet po gondoli: **10 putnika**

ŽIČARA KOTOR-LOVĆEN

Pogled na Boku sa 1.348 metara visine

sadržaja koji su idealni za jednostavni izlet. U okviru kompleksa nalaze se brojni sadržaji, poput restorana, kafića, velikog broja staza za pješaćenje, vidikovaca. Za one kojima je potrebno dodatno uzbuđenje tu je Alpina Coaster, jedina atrakcija ovog tipa u Crnoj Gori, čija trasa se dijelom spušta niz lovćenske litice i pruža veličanstveni pogled na zaliv – ističu iz žičare Kotor-Lovćen.

Žičara često ima različite akcije i povoljnosti koje se, prije svega, odnose

na online kupovinu karata za gondolu i druge sadržaje. Sve informacije vezane za žičaru zainteresovani mogu naći na sajtu www.kotorcablecar.com.

Žičara ima i višestruki značaj, kako za turiste koji dolaze u Crnu Goru, tako i za lokalno stanovništvo. Proširenjem žičare i izgradnjom trase do Cetinja, otvorile bi se nove, prvenstveno turističke mogućnosti, što će sigurno značajno doprinijeti ekonomskom razvoju i promociji kulturnog nasleđa i Kotora i Cetinja.

Popust 30 odsto za radnike EPCG

Sindikalna organizacija zaposlenih (SOZ) uspjela je, za radnike EPCG, da dogovori popust na karte za vožnju gondolom za odrasle osobe na žičari Kotor – Lovćen.

Do kraja jula tekuće godine zaposleni u EPCG mogu ostvariti popust od 30 odsto na karte za vožnju žičarom. Do kraja jula, za djecu do 12 godina vožnja žičarom je besplatna.

Za detaljnije informacije na koji način se može ostvariti popust potrebno je da kontaktirate sindikalnog povjerenika Vladimira Nikčevića - kontakt telefon: 067600180.

SERGEJ ČETKOVIĆ
CRNOGORSKI KANTAUTOR

Privilegija je kad djelima pobjeđuješ vrijeme

Pop pjevač Sergej Četković vlasnik mnogobrojnih hitova i maestrnog glasa vrijedno radi na novim pjesmama, sa kojim je obradovao svoju publiku. Ikona regionalne muzičke scene, crnogorski kantautor poznat je po svojim romantičnim baladama. Stvarajući prepoznatljiv muzički stil poznati pjevač je u posljednje vrijeme ponudio publici dvije nove pjesme - "Dolazim" i "Samo čekaj me", Žali Bože truda, Tugo, a na njegovom Youtube kanalu objavljena još jedna nova kompozicija sa albuma Kofer - "Ko li te sad miluje". Pored muzike, Sergej je najviše privržen svojoj supruzi i ćerkicama Loli i Mili. O novim muzičkim projektima, ali i o tome kakav je kao suprug i otac, Četković je pričao za naš list

Marija Vukotić

Tokom svoje dugogodišnje karijere objavili ste je brojne hitove. Mnogi od njih spadaju u kategoriju vanvremenskih, a razlog za to pronalazimo u činjenici da ste ostali vjerni svom zvuku, baladama sa čijim tekstovima mnogi mogu da se poistovjete?

Mnogo puta komentarišem da je veliki blagoslov i privilegija baviti se ovim poslom i dobiti priliku da svojim djelima pobijedi vrijeme i ostaviš neizbrisiv trag u istoriji muzike. Srećan sam što ću ove godine proslaviti 25 godina svoje muzičke karijere i što sam ostao svoj i dalje na istom putu, putu muzike.

Vrijedno radite na novim pjesmama, sa kojima se trudite da obraduje svoju publiku u narednom periodu? O kakvim muzičkim projektima je riječ?

Nakon devet godina od izlaska albuma "Moj svijet" novi, sedmi po redu studijski album "Kofer" je napokon spreman. Prije nekoliko dana smo se predstavili sa osam novih pjesama i isto toliko video spotova, na malom muzičkom putovanju koje je trajalo osam dana. Željeli smo da svaka od pjesama po svom redu vožnje propuše planetu i predstavi se svima onima koji vole i pra-

te ovo što radim. Jako sam srećan što su komentari fenomenalni i što je svako našao svog favorita.

Možemo zaključiti da će nove pjesme obilježiti ljeto?

Polako ali sigurno pronalaze svoje mjesto od radio stanica, tv-a i društvenih mreža do svog mjesta na set listi koja se polako priprema za ljetnju turneju i koncerte sa kojima ćemo obilježiti naših prvih 25 godina.

Koliko je danas, kad se muzika više gleda nego sluša i kad uglavnom hitovi traju mjesec dva, teško osmisлити kampanju i natjerati publiku da kao nekad presluša sve pjesme sa albuma?

Istina je da se nameću razni trendovi i da su društvene mreže i digitalne platforme preuzele primat u konzumaciji muzike, ali i dalje je posljednja riječ riječ publike. Pravim fanovima ne trebaju kampanje, oni prepoznaju dobru muziku

Biografija

Sergej Četković završio je Osnovnu i Srednju muzičku školu „Vasa Pavić“ u Podgorici, a potom upisao teoretski odsjek na Muzičkoj akademiji na Cetinju. Na muzičku scenu stupio je 1986. godine, kada je na Festivalu „Naša radost“ osvojio drugo mjesto. Već 1989. godine bio je klavijaturista i prateći vokal u bendu Vatrene srca, a 1994. u grupi Amfiteatar. Solističku karijeru započeo je s pjesmom Bila si ruža, nastupom na Festivalu „Sunčane skale“ 1998. godine, a prvi album Kristina objavio 2000. godine, nakon nastupa na Budvanskom festivalu. Uslijedili su albumi Budi mi voda, s istoimenim hitom, Ostaću sam, Nikada; zatim album Kad ti zatreba, s kojeg je hit Pogledi u tami dvije godine bio na svim top listama u zemljama bivše Jugoslavije; a potom slijede albumi Pola moga svijeta i Moj svijet. Dobitnik je brojnih nagrada u zemlji i regionu: višestruki dobitnik Montefona za pjevača godine Crne Gore, nekoliko Zlatnih sirena na Festivalu „Sunčane skale“, Nagrade za najbolji aranžman na Festivalu u Budvi, Nagrade frankfurtskih vijesti za najboljeg pjevača, Nagrade za najkompletniju muzičku ličnost Crne Gore na Montefonu. Proglašen je pjevačem godine na Radijskom festivalu (Srbija, 2005–2007). Bio je predstavnik Crne Gore na Evroviziji 2014. godine. ujem se koncertu u Herceg Novom na predivnoj Kanli kuli 03.08. , Mojkovcu 04.08. I Baru 19.07.

i kvalitet i njih ne možeš prevariti. Od prvog dana nas odnos je gradjen na uzajamnom poštovanju i iskrenosti i to ništa ne može promijeniti.

Pjesma Vašeg života je?

Pored svih pjesama koje sam uradio do sada i koje su prepoznate kao veliki hitovi poput Zaustaviću vrijeme, Dva minuta, Oči nikad ne stare moram reći da je moja muzička lična karta pjesma "Pogledi u tami". Ona je prekretnica u mojoj karijeri i slobodno mogu reći pjesma za sva vremena. Raduje me što je nakon toliko godina, vec nakon prvog stiha reakcija na koncertima uvijek ista i toliko pozitivna da svaki put izgovorim Bože hvala što sam tu i što imam priliku da govorim svojom muzikom.

Veliku kreativnost i svestranu umjetničku crtu izražavate na različite načine. Pišete muziku, tekstove za pjesme, a zajedno sa suprugom Kristinom, idejni ste tvorac slikovnice. Stalno ste u potrazi za novim umjetničkim izazovima?

Ja sam inače od onih koji ne odmaraju i non stop nešto radim. Od crtanih filmova, preukusnih čokolada Lola&Mila koje smo skoro puštili u prodaju, slikovnica do Kristininog kulinarskog show-a "Remek jelo" koji se rodio u doba karantina.

Pored pjevanja i vajarstva, volite i kulinarstvo i da često sprema hranu za porodicu, da li Vas to opušta?

U kulinarstvo je jako bitno uložiti veliku količinu ljubavi u sve što radiš. Ja imam nekoliko svojih favorita i jela koja dobro spremam, ali Kristina je ipak glavna u kuhinji i fenomenalna domaćica.

Kakvo je interesovanje Vaših ćerki za muziku, uopšte, za umjetnost?

Drago mi je što nam djeca rastu u kreativnoj i maštovitoj atmosferi pa nam dobrih ideja ne fali. Slikanje, vajanje, sport, ples... Inače kao i svi roditelji ovih dana gledamo da ih što više odvajamo od društvenih mreža i telefona pa non stop nešto izmišljamo i guramo u razne aktivnosti. Za ljubav nisu potrebne riječi, već djela i iskrena osjećanja, te da svako ima prava na nju.

Gdje Vas publika u Crnoj Gori ovoga ljeta može slušati?

Ljetnja turneja je zvanično počela pa ćemo se na moju veliku radost predstaviti publici širom regiona. Radujem se koncertu u Herceg Novom na predivnoj Kanli kuli 03.08. , Mojkovcu 04.08. i Baru 19.07. Čekam vas!

SARADNJA SA NVO CENTAR ZA OMLADINSKU EDUKACIJU

Elektroprivreda uz mlade ljude

Elektroprivreda Crne Gore uspostavila je saradnju sa projektnim timom NVO Centar za omladinsku edukaciju na razvoju društveno odgovornog projekta Evropske omladinske kartice (EYCA). Partnerstvo kao osnovni cilj ima edukaciju i angažman mladih kroz promociju energetske efikasnosti i održivosti, te je dogovorena realizacija različitih aktivnosti

Marija Vukotić

U saradnji sa mladim i talentovanim kadrovima u Elektroprivredi Crne Gore, plan je da se predstavi i korporativna kultura i sazna više o benefitima rada u jednoj od najuspješnijih kompanija u Crnoj Gori. Takođe, biće uspostavljena godišnja podjele posebno brendiranih digitalnih EYCA kartica sa motivima kompanije.

Tim mladih ljudi iz Centra za omladinsku edukaciju svojim radom, strpljenjem i entuzijazmom ruši stereotipe i ostvaruje impresivne rezultate, vjerujući u pozitivnu viziju i ciljeve, vjerujući u sebe i u druge ljude. Saradnja sa najvećom kompanijom u Crnoj Gori je važna, a plan je da se kroz partnerstvo dodijele posebno brendirane EYCA kartice za

sve zaposlene i djecu zaposlenih starosne dobi od 13 do 29 godina, kazao je Jugoslav Radović, ujedno i osnivač organizacije.

Naš tim se uvijek raduje novim inicijativama i kreiranju kobrendirane EYCA kartice, imajući u vidu da to i znači da EYCA porodica koja u Crnoj Gori broji više od 60.000 članova, a u Evropi više od 8 miliona, dobija nove korisnike. Upravo oni će kroz upotrebu digitalne EYCA kartice imati priliku da koriste ogroman broj različitih benefita i povoljnosti u Crnoj Gori i širom Evrope.

EYCA kartice omogućavaju mladima potpuno novi pristup popustima i pogodnostima u različitim oblastima kao što su prevoz i osiguranje, kultura i edukacija, zdravlje i ljepota, sport i rekreacija, ugostiteljstvo i druge. Takođe,

kobrendirane kartice povećavaju vidljivost Elektroprivrede Crne Gore među mladima, jačajući imidž kompanije kao modernog i dinamičnog poslodavca koji brine o potrebama svojih zaposlenih i njihovih porodica. Dugoročni cilj je da dodatno povežemo mlade sa kompanijom i pružimo im podršku koja im je potrebna za lični i profesionalni razvoj. Elektroprivreda Crne Gore će aktivnosti usmjeriti ka promociji ovog popularnog međunarodnog projekta među zaposlenima, vjerujući da mladima treba pružiti istinsku i sistemsku podršku, a svakog zaposlenog do 29 godina ili djecu zaposlenih tog uzrasta u budućnosti očekuje posebno brendirana EYCA kartica sa motivima matične kompanije, koja će ujedno biti i članska karta, pojašnjava Radović.

KARTICA OTVARA VRATA NIZU POVOLJNOSTI

Evropska omladinska kartica (EYCA) je jedina zvanična i besplatna benefit kartica, podržana od strane Ministarstva sporta i mladih, koja omogućava svim crnogorskim građanima i građankama uzrasta 13-29 godina da koriste preko 270 popusta u našoj zemlji i preko 70 hiljada popusta u čitavoj Evropi.

Može se naručiti i preuzeti online putem zvaničnog veb sajta: www.omladinskakartica.me. Program pruža mladima priliku da budu više aktivni, mobilni, informisani, digitalni, te da uvijek budu u korak sa dostupnim prilikama za programe neformalne edukacije, zapošljavanje, stažiranje i prakse u Crnoj Gori i Evropi. Aktivnosti ove organizacije su brojne, a okviru proslave Međunarodnog dana mladih koji se obilježava 12. avgusta organizovaće edukativni kviz za mlade. Naime radi se o četvrtom EYCA Educo camp-u, edukativnom seminaru, u Mojkovcu, kojim se obilježava 12. avgust, Međunarodni dan mladih.

Događaj će okupiti 35 učesnika iz Crne Gore i regiona, koji će imati priliku da steknu nova znanja i iskustva u različitim oblastima, poput finansijske pismenosti, omladinske participacije, održivog razvoja, digitalne pismenosti, društvenog preduzetništva, mobilnosti mladih i drugih, a biće upriličene i projekcije filmova, kvizovi i znanja sa nagradama za pobjednike i neformalna druženja u prirodi.

Organizacija edukativnog kviza je odlična prilika da se mladi angažuju i edukuju o energetske efikasnosti na interaktivan način. Kvizovi i slični sadržaji omogućavaju mladima da uče kroz zabavu, što povećava njihovu želju i zainteresovanost. Kontinuirana edukacija

kroz zabavne i interaktivne aktivnosti može inspirisati mlade da se više uključe u održive prakse i postanu aktivni učesnici u zajednici i zato očekujemo sjajno druženje i mnogo novih znanja u okviru kviza koji ćemo organizovati u saradnji sa Elektroprivredom Crne Gore.

Ovom prilikom istakao je pozitivno mišljenje o o kvizu „Dobra energija a i u tom dijelu ima prostora za saradnju ističe Radović.

Kviz „Dobra energija” smatramo veoma korisnim za mlade ljude jer im pruža priliku da se edukuju o energetske efikasnosti i održivosti na zanimljiv i interaktivan način. Ovakvi sadržaji su od ključne važnosti jer pomažu mladima da razviju svijest o ekološkim pitanjima i usvoje odgovorne prakse. Kroz pristup prilagođen njihovom jeziku i interesovanjima, kvizovi i slični sadržaji mogu inspirisati mlade da se više angažuju i dodatno doprinesu zajednici kroz društveno-odgovorne ideje koje u budućnosti mogu osmišljavati, a Elektroprivreda Crne Gore prepoznati i podržati njihov razvoj. Mjesečna promocija mobilne aplikacije „Dobra energija” putem različitih EYCA kanala kao što su veb sajt, mobilna aplikacija, društvene mreže, newsletteri i sl. sa velikom sigurnošću mogu kviz približiti dodatno ka mladima. U konačnom, zajednički cilj svih nas je očuvanje životne sredine i ovo može biti samo jedna u nizu aktivnosti koja će doprinijeti ovom

važnom pitanju.

Sa masovnom upotrebom interneta i popularizacijom društvenih medija pojavila se potreba za razvojem novih marketinških taktika koje bi kompanija ma omogućile dostizanje ciljnih grupa i efektivnu i efikasnu komunikaciju na novim online medijima. Jedna od ovih taktika je i upotreba blogova u različite marketinške svrhe. Upravo, ova vrsta blogova je jako važna, pa i u tom smjeru postoji mogućnost za saradnju sa našom kompanijom. Imajući to u vidu, Jugoslav kaže da je EYCA program godinama prepoznat kao najkorišćeniji i najprepoznatljiviji alat za mlade koji za konačni cilj ima kreiranje kvalitetnijih uslova za život i odrastanje ove ciljne grupe.

Veoma važna komponenta programa je informisanje i naravno - vođenje razgovora na jeziku koji mladi razumiju i sigurni smo da upravo kroz ovu saradnju mogu dobiti veliki broj korisnih informacija. Takođe, kada je riječ o blogovima, vjerujem da oni na pravi način mogu prikazati sliku korporativne kulture u kojoj mladi predstavljaju stub razvoja jedne kompanije i redovno objavljivanje istih treba da mladima, odnosno čitaocima i pratiocima naših online i offline kanala pruži adekvatnu sliku benefita ovog stimulativnog okruženja. Blogovi će se fokusirati na teme kao što su energetska efikasnost, inovacije u energetskom sektoru, interne i eksterne komunikacije i korporativna kultura u Elektroprivredi

Crne Gore.

Kroz ovaj pristup, kompanija može dalje unaprijediti svoju strategiju digitalnog marketinga i izgraditi snažnu online prisutnost, kaže Radović.

PROJEKAT BILJEŽI BROJNE USPJEHE

Najbolji pokazatelj uspjeha jednog društveno-odgovornog projekta je zadovoljstvo samih korisnika, a imajući u vidu da je do sada distribuirano više od 65.000 EYCA kartica širom Crne Gore i da broj vlasnika kartica raste iz mjeseca u mjesec, sigurni smo da smo na pravom putu.

Strateška vizija razvoja Evropske omladinske kartice (EYCA), u saradnji sa Ministarstvom sporta i mladih doprinijela je prepoznavanju Crne Gore kao najbrže rastućeg modela rada i jednog od najboljih primjera u Evropi, imajući u vidu tržište od 8 miliona mladih ljudi u 40 zemalja - članica Evropske omladinske kartičarske asocijacije. Izuzetno smo ponosni na sva uspostavljena partnerstva koja su EYCA karticu kod srednjoškolaca i studenata i generalno svih mladih pozicionirali kao prvu asocijaciju na benefite, povoljnosti, inkluziju, mobilnost i kvalitetnije uslove za život. Srećni smo i zbog činjenice da smo za prethodnih pet godina značajno doprinijeli u širenju koncepta društveno-odgovornog poslovanja kao nezaobilaznog segmenta u radu kod sve većeg broja kompanija, zaključuje Radović.

SICILIJA

Ostrvo mojih snova (I dio)

Odavno sam maštao o odlasku na Siciliju, nekako me je uvijek razbijalo pitanje postavljeno sebi, što ako se desi erupcija Etne? Put sam odlagao dok nijesam prelomio u sebi i kazao neka bude što biti mora. I gle čuda, dan nakon naše šetnje kraterima Etne, Etna je počela sa erupcijama, u početku blagim, da bi nakon našeg odlaska postale žestoke.

Pet dana na Siciliji su dani koje ću pamti, po starinama koje su na svakom koraku, po predusretljivim, ljubaznim ljudima, konobarima koji su me nakon drugog sjedenja u njihovim kafiterijama, restoranima oslovljavali »Caro amico«

Tekst i fotografije:
Andrija Kasom

Catania je bila naša luka svih pet dana, Hotel Umberto House naš dom; posjetili smo selo Savoka koje je popularnost steklo po filmu »Kum«; šetali ulicom Taormina sa čuvenim grčkim anfitheatrom; penjali se kraterima Etne na visini od 2000 mnv; prolazio uskim ulicama Sirakuze koje su me dovele do tvrđave Maniace Castle koja je najjužnija tačka Italije; posjetu završili šetnjom malim gradićem Noto koje je uvršteno u sto najljepših mjesta na svijetu, pod zaštitom UNESCO.

Palermo sam preskočio, kako zbog vreline koja nas je pratila tih dana, temperature su u kontinuitetu bile 34-35 °C, a i želje da se ponovo vratim ovom ostrvu mojih snova.

CATANIA GRAD STARINA

I ovo putovanje sam realizovao sa najboljom agencijom »Gallileo« u Crnoj Gori, dok budem oran za putovanja, mijenjat ih neću. U ranim jutarnjim satima, u 5,30 časova krenuli smo za Tiranu, mnoge letove koje smo imali iz Crne Gore više nemamo. Da nije Tirane i Dubrovnika živjeli bi ko u kavezu. Prijatan let trajao je oko sat vremena i u prvim popodnevnim satima našli smo se na tlu Sicilije. Iz aviona Sicilija mi je djelovala kao pustinja, niđe drveća, samo prostrani goli predjeli. Međutim, vožnjom Sicilijom videlo se da su agrumi - pomorandže, mandarine, limuni, masline...njihovi glavni proizvodi.

Smještajući se u Hotel Umberto House, zaista imate utisak da ste u svojoj kući. Stara zgrada sa visokim plafonima, nema brojeva soba, svaka soba ima svoje ime, izuzetno ljubazno osoblje je ono što vas osvoji na prvu loptu. Mene je osvojilo i mogla je da počne avantura zvana Sicilija. Krenuli smo u pješačku

turu glavnom ulicom i na samom startu našao sam se u svijetu starina, grad jedinstvena mješavina uticaja brojnih kultura. Zaostajući za grupom, ništa čudno od mene, divio sam se svakom, prozoru, balkonu, ulaznim vratima koja

su dekorisana starom umjetnošću i sve to upoređivao sa današnjim bezličnim zgradama. Divio sam se stvaralaštvu tih davnih vremena, jer su bili u stanju stvarati umjetnička djela i pored toga što nijesu imali alate kakvi danas po-

stoje. Više mjesta me je fasciniralo, ali trg Piazza del Duomo (Katedralni trg) sa nevjerovatnom fasadom Basilica di Santa Agata, me je ostavila bez riječi, upijao sam svaki detalj, ljepota je vladala sa mnom. Teatar Belini je još jedna posebna priča, malo je riječi da se sve dočara. Brojne barokne palate, Piazza Stesicorus, Castelo Ursino...sve je nemoguće bilo popamtiti, ali viđena ljepota će se pamti.

U ovom gradu su mi najinteresantnije bile boje fasada koje su se pojavljivale od svijetlo sive, preko tamno sive, do potpuno crne, sve je posljedica erupcija Etne, a izgleda da su finansije i ovdje problem da se sve građevine restauriraju. Glavna ulica je čista, međutim kada se krene sporednim, kojih ima bezbroj, primjećuje se smeće na svakom koraku. To mi je bilo malo čudno, ipak je ovo turističko mjesto, grad je tih dana bio krat turista iz svih krajeva svijeta, mnogi jezici svijeta su se čuli.

Dan kada se išlo za Palermo, ostao sam u Catania, želio sam je što više proći, pa i ne čudi što sam taj dan prepešačio 27 kilometara i pored žestine Sunca koje je nemilosrdno peklo. Prvo mjesto ka kojem sam se uputio bila je pjaca, na njoj sam osjetio dušu lokalnog stanovništva. Dozivanja, glasni italijani, prepoznatljivi u svijetu po tome, gromoglasni smijeh...sve je to dio njih, njihovog bitisanja. A na pjaci svega, od voća i povrća, mesa i ribe, do antikviteti, suvenira, umjetničkih djela, starih knjiga...

Ne znam koliko sam se na njoj zadržao, samo znam da sam bio mokr ko da sam izašao iz kade i morao sam se

ohladiti sladoledom, boljeg nijesam jeo u životu, kao i popiti kapučino, koje je sušta suprotnost kapučina kod nas. Restorana i kafiterija na svakom koraku i veoma je teško naći slobodnog mjesta u bilo koje doba dana. A, cijene? Cijene su visoke, da bi pojeli kompletan ručak ili večeru, trebalo vam je od 25€ pa na

više, u zavisnosti što jedete i to za jednu osobu, Granita Siciliana (zaleđena limunada) 5€, kapučino 3€, porcija sladoleda 6€, flaša vode 2€, ne preporučuje se da se pije sa česama. Nezavisno u kojem ste gradu, cijene su skoro iste.

Možda je Sicilija za nas skupa, ali vrijedi poći, jednom se živi!

ŽAN FRANSOA

FRANCUSKI PISAC O ISTORIJI I KULTURI ZAPADNOG BALKANA

Putovanja po zemlji koja više ne postoji

Dvojezična knjiga "Putešestvija po zemlji koja više ne postoji: Linija Beograd – Bar", čiji je autor francuski pisac Žan Fransoa Galtu, iz ugla putopisa, donosi priču o našim prostorima i to u dvojezičnom izdanju na našem i francuskom, uz živopisne ilustracije Suzan Ajo, a koju su objavili Izdavačka kuća "Sumatra" iz Srbije u saradnji sa francuskom Izdavačkom kućom "Plan B"

Dragana B. Mijušković

Galtu, nagrađivani francuski pisac bio je gost i ovogodišnjeg Međunarodnog sajma knjiga u Podgorici, gdje smo imali priliku da razgovaramo sa njim za korporativni časopis.

Da li biste nam mogli reći više o vašem prvom susretu s Balkanom, koji je bio inspiracija za vaš putopis? Kako je taj početak putovanja oblikovao vašu perspektivu na ovu regiju?

Počeo sam da putujem Balkanom 2015. godine. Otišao sam tamo ne bih li se pridružio jednoj ženi. Ona je ta koja mi je dala inspiraciju za ovaj kraj. Ali prije toga, proveo sam trideset godina putujući arapskim svijetom. Onda sam često išao u Grčku. U bivšoj Jugoslaviji našao sam kontinuitet na periferiji Mediterana koji sam poznao, kao i zajedničke tačke sa mojom zemljom, Francuskom. Tokom raspada Jugoslavije radio sam u jednoj novinarskoj agenciji u Parizu i imao sam prijatelje novinare i snimatelje koji su obrađivali tu temu. Dakle, kada sam imao priliku da dođem, nisam oklijevao.

Vaša avantura "Beograd-Bar" sa koautorom Ajo bila je puna nepredvidljivih trenutaka. Možete li podijeliti sa nama neku posebno zanimljivu ili izazovnu situaciju koju ste doživjeli tokom putovanja?

Dva najneочеčivanija momenta našeg putovanja bila su, s jedne strane, kada su mreže operatera naših mobilnih telefona „poludjele“ dok je voz ulazio u Bosnu i Hercegovinu i počeli

da igraju jo-jo naizmjenično srpski i bosanski operater; dovoljno je reći da ni talasi, ni nebo, ni oblaci ne poznaju granice. Dugo smo imali utisak da niko ne zna u kojoj smo državi. Znali smo, bili smo u bivšoj Jugoslaviji! Ali gdje? S druge strane, kao i uvijek na putovanju, susreti su izazvali veoma prijatne razmjene i iznenađenja. (to pričamo u knjizi na strani 42) konobar koji služi piće na sjedištu u vozu, donio nam dva ogromna sendviča, koja je naručio mobilnim telefonom iz bifea na stanici, zato što mu je bilo žao što nije mogao da nam ponudi hranu kada smo tražili. Jer u vozu nije bilo ništa osim kafe i kolačica. Sam je preuzeo inicijativu da pozove kolegu i napravi dva sendviča sa mortadelom samo da nam putovanje njegovim vozom bude prijatno i da nas učini zadovoljnim! Pa vidite, ova vrsta delikatesa i ljubaznosti postala je rijetka u takozvanom „zapadnom“ svijetu gdje ljudi često nemaju ni želje ni vremena da obraćaju pažnju na druge. Dragocjeno je i moramo paziti da ne izgubimo tu spontanost modernizacijom i globalizacijom koja ponekad uništava sve na svom putu.

U Vašem putopisu ne samo da opisujete pejzaže i utiske, već često uključujete i ekonomske i političke teme. Kako balansirate između pružanja informativnih činjenica i očuvanja priče i atmosfere putovanja?

Vaše pitanje mi daje priliku da se osvrnem na naš način rada na pisanju ove vrste putopisa. Ne vršimo nikakve pripreme unaprijed, ništa ne čitamo i ne proučavamo bilo kakvu dokumentaciju. Samo gledamo mape da bismo ot-

prilike znali kuda idemo! Tako možemo, bez unaprijed stvorenih ideja, dozvoliti da budemo potpuno uronjeni u putovanje, pejzaže, ljude, situacije i iskustva našeg putovanja. Suzan slika tokom putovanja, uživo, ako mogu tako da se izrazim; ona ne radi na fotografijama, niti ih snima. Sa svoje strane, ja bilježim, zapisujem utiske i kasnije tokom pisanja počinjem da se dokumentujem prema temama koje želim da pokrijem pored putovanja, kao što su određeni politički i ekonomski aspekti.

Ova dokumentacija traje neko vrijeme. Ali morate biti što precizniji, čak i kada pričate priče. Ravnoteža koju počinjete nastaje sama od sebe dok pišete, imajući u vidu da čitaocu, ma ko on bio, damo precizne informacije koje mu mogu pomoći da bolje razumiju teritorije i samim tim bolje razumije zemlju koja više ne postoji. Putopisni dnevnik ima za cilj da oda utisak, atmosferu, i tako, u malim detaljima, natjera čitaoca da sazna više ako želi ili, još bolje, da dođe i uvjeri se. Čak i ako je Suzan akvarelista i dizajner, a ja pisac, moglo bi se reći da smo na neki način poentilisti, poput slikarskog pokreta s početka 20. vijeka: upravo odvajanjem od platna, pejzaž se pojavljuje u njenoj cjelokupnoj dimenziji.

Pomenuli ste da su vam vozovi posebno dragi, čak i više od mostova koji su za vas simbol povezanosti. Kako je vaša ljubav prema vozovima oblikovala vaše putovanje i način na koji doživljavate prostranstva Balkana?

U stvarnosti, ako čekate na voz da posjetite Zapadni Balkan, rizikujete da čekate dugo... jer vozova više sko-

ro da i nema! Oni su očigledno nestali u isto vreme kada i Jugoslavija. Suzan i ja volimo vozove kao simbol onoga što predstavljaju, u stvari, oni ostaju naše omiljeno prevozno sredstvo, simbol zbližavanja stanovništva i naroda, mnogo više od drugih sredstava, poput aviona ili privatnog automobila. Simbol i političke volje da se ne ostave teritorije na kojima ne postoje sredstva javne komunikacije jer te teritorije ne bi bile ekonomski interesantne. Oni su najzad i simbol tj. metafora otpora prošlosti koja traži budućnost. Ukratko, vozovi su mostovi između ljudi i između juče i sutra.

Najavili ste novi tom "Putešestvija" koji se nastavlja iz Herceg Novog. Možete li nam otkriti neke od planova i destinacija koje ćete istražiti u tom nastavku? Kako se nadate da će se on razlikovati od vašeg prethodnog putovanja?

Upravo se pitamo da li će sljedeći tom u seriji Putešestvija u zemlji... koja više ne postoji biti... Bar-Beograd! Da, apsolutno, povratak. Sa drugačijom perspektivom naravno od putovanja u suprotnom pravcu jer, sjedeći na različitim sjedištima, u drugom pravcu nego na putu ka Baru, ne bismo vidjeli iste predjele, a onda već imamo toliko no-

vih priča za ispričati kako smo upoznali crnogorske i srpske čitaoce, koliko toga smo i sami otkrili od objavljivanja prvog tomalma još toliko toga da kaže! To je projekat koji se razmatra, veoma uzbuđljiv. Stoga se pitamo za ovu mogućnost i naravno da bi nam to dalo priliku da se vratimo u Crnu Goru koja nas je tako srdačno dočekala tokom Podgoričkog sajma knjiga. Razmišljamo o putopisnom dnevniku o samoj Crnoj Gori. Što se vašeg pitanja tiče, da, prema se novo putovanje u zemlju koja više ne postoji počev od Herceg Novog, odakle će nas put odvesti i na Korčulu, zatim Split, Šibenik, Mostar, Sarajevo.

POTRAGA ZA EURIDIKOM

La Chimera / Aliče Rorvaher / (2023)

„Himera“ je posljednji film iz triptiha Aliče Rorvaher o njenom rodnom kraju, čija je radnja smještena u Toskani, u čudnim i idiličnim kucima ruralne Italije, osamdesetih godina prošlog vijeka. Privukao je pažnju kritike jedinstvenim spojem magičnog realizma i emotivnog, sanjarskog narativa. Južnokorejski oskarovac Bong Džun Ho, rediteljku ovog filma ubraja u svojih omiljenih dvadeset reditelja u 2020im, a Greta Gervig kaže da ju je „Himera“ učinila „euforično srećnom“.

„Blizina svetog i profanog, smrti i života, koja je karakterisala godine u kojima sam odrastala, uvijek me je fascinirala i davala mjeru mom viđenju svijeta. Zato sam konačno odlučila da snimim film koji govori o ovom odnosu dva svijeta u mom rodnom kraju“, kaže Rorvaher.

Artur (Džoš O’Konor) je očajni britanski arheolog uključen u pljačku grobnica. Njegov lik u filmu balansira između kriminalne aktivnosti i duboke povezanosti sa arheološkim, mitskim, uopšte – kulturnim nasljeđem, što se vidi već kod uvodne scene njegovog putovanja vozom kada profile saputnica poredi sa slikama iz antike. Kada ga prvi put vidimo, on spava u vozu, na putu ka selu gdje živi u baraci, uz gomilu smeća i starih stvari. Njegov karakter je u potpunosti određen tjeskobom gdje god i sa kim god da se nalazi, bilo da luta sa svojom grupom u potrazi za antikvitetima ili da posmatra žene iz svoje blizine. Njegova ljubav Benjamina nestala je, pri čemu nije jasno zašto, ni kada, što doprinosi usredsređivanju narativnog fokusa na samu potragu. Benjamina je, možda, kako je i naslovom filma sugerisano – himera, zavodljiva misterija, čiji lik Rorvaherovoj omogućava preoblikovanje mita o Orfeju i Euridici.

S tim u vezi, jedan od važnih elemenata filma je i muzika, koju Rorvaherova koristi ne samo kao pozadinu, već i kao integralni dio priče. Ona ponekad gledaoce vodi kroz vrijeme i prostor gdje se često brišu granice između stvarnosti i fantastije.

„Himera“ je film koji postavlja brojna pitanja o vrijednosti kulturnog nasljeđa, odnosu između prošlosti i sadašnjosti i ljudskoj težnji za nečim većim od života.

Bojan Rajević

„PRONALAZAK ATHANATIKA“ – NEDOVRŠENI ROMAN VLADANA DESNICE

*„Bog će živjeti sve dotle
dok ljudi budu imali potrebu vjerovanja.“
V. Desnica*

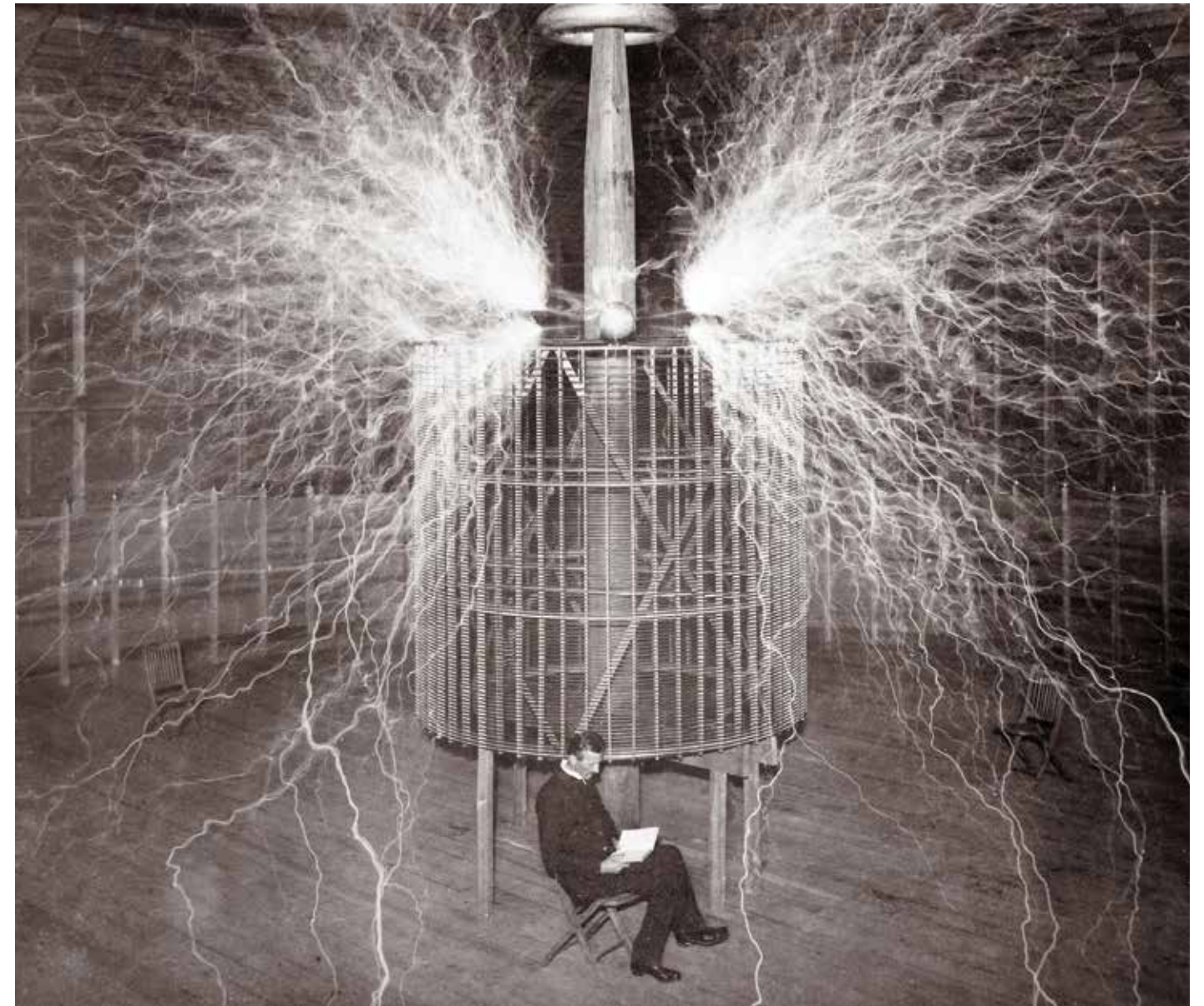
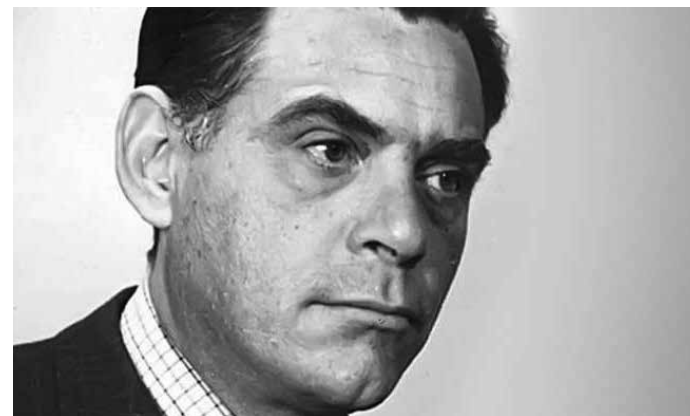
„Pronalazak Athanatika“ je antiutopija Vladana Desnice koja je najprije objavljena kao 49. poglavlje romana „Proljeća Ivana Galeba“ (1959), dok je proširena verzija (sačuvana skica za roman) posthumno objavljena u njegovim Sabranim djelima (Prosvjeta, Zagreb, 1975). Riječ je o djelu u kojem se opisuje pronalazak lijeka protiv smrti koji autor naziva Athanatik. Radnja romana smještena je u izmišljenoj, ali sasvim određenoj zemlji, u kojoj su ljudi u laboratoriji otkrili siguran lijek protiv smrtnosti kao što je rak. Desnica razvija motiv intrige oko ampula Athanatika, naglašava nejednakost u njegovoj raspodjeli koja dovodi do sukoba između smrtnih i besmrtnih.

Budući da je Athanatik davao povoda raznim zloupotrebama, a besmrtnost donijela brojne nevolje ljudima, pokreće se akcija za njegovo uništenje. Likovi nose transparente s natpisom: „Vratite nam naš rak!“ Traži se zabrana i uništenje postojećih rezervi Athanatika, tako da je on izbačen iz upotrebe i zaboravljen.

Iako pronalazak Athanatika i borba ljudi za besmrtnost dobija elemente naučne fantastike (science fiction), Desničin fantastični roman govori o realnosti, o čovjeku i njegovom poimanju svijeta. Opis događaja, situacija, ljudi, koji su se podijelili na smrtni i besmrtni, prikazan je tako da ne odstupa od realističnog načina pripovijedanja. Krezubi je narator, demijurg romana o budućnosti, a Ivan Galeb dobija ulogu čitaoca s kojim autor polemizira. Priča postaje tajanstvena, mistična, a kroz dijalog Krezubog i Ivana Galeba pokreće se priča o različitim mogućnostima stvaranja budućeg fantastičnog romana.

Epohalni pronalazak ampula Athanatika omogućio je Desnici da razori mit o napretku čovječanstva i mit o čovjekovom spasenju preko naučnih dostignuća. Parodija na ovo djelo predstavlja motiv čovjekovog tragičnog saznanja o konačnosti, prolaznosti života i neumitnoj smrti s jedne strane, a borbu protiv smrti i čežnju i traganje za besmrtnošću s druge strane.

Pripremila: Dr Marijana Terić

Nikola Tesla

Tesla je bio star dvanaest godina kada je uspio da voljno kontroliše konkretne vizije ispred svojih očiju i zamjenjuje ih drugačijim slikama, ali kako sam napominje, nikada nije uspio da pod kontrolu stavi iznenadne bljeskove svjetlosti. Oni su se obično pojavljivali prilikom nekih opasnih situacija ili kad je bio jako uzbuđen.

„U nekim momentima vidao sam sav vazduh oko sebe ispunjen jezicima živog plamena. Njihov intenzitet, umjesto da se smanjuje, povećavao se vremenom i dostigao je maksimum kada sam imao dvadeset pet godina. U jednoj prilici, doslovno svjedoči naučnik, „imao sam osjećaj da mi se mozak zapalio i da mi malo Sunce sija u glavi“.

„Ovi svjetlosni fenomeni“, piše Tesla u svojoj 65-oj godini, „još uvijek se manifestuju s vremena na vrijeme, naročito kad mi neka nova ideja otvori do tada neslućene mogućnosti, ali su relativno malog intenziteta“.

U stanjima relaksacije, prije nego što bi zapadao u san, Tesla je takođe, uvijek imao vizije.

Brod pun kokaina je zaplijenjen jer je nedozvoljeno ušao u naše teritorijalne vode. Crnogorci više vole krivična djela za koja se duže leži.

Da nam je manje loše, to uopšte ne bi bilo loše.

Gospodarica srca moga prekoračuje ovlašćenja.

Imam Microsoft Word, a imam i tastaturu. Počecu da pišem kolumne.

Imao sam košmar. Sanjao sam kako pokušavam da se ponosim članstvom, a uopšte nisam bio član.

Izgubio sam se prije nego što sam je ugledao. Ona djeluje i retroaktivno.

Ja možda jesam višestruka ličnost, ali sa svakom od nas je sve u redu.

Još smo u igri. Život se igra sa nama.

Kada se stvar sagleda u cjelini, može se učiniti da je kudikamo veća.

Lišen ljudskih sadržaja? Nipošto!

On je takav upravo zato što se isključivo od toga sastoji.

Ljudožderi su svaštojedi.

Među poštovaocima sudskih odluka je najviše onih koje one ne ugrožavaju.

Može se, bez imalo pretjerivanja, reći da smo to što smo.

Nastupi ludila su česti. Na oduševljenje mnogobrojnih obožavalaca.

Ne pričam sam sa sobom. Mrzi me da se raspravljam.

Nisam oduševljen tim robotima. Previše su antropomorfni.

Nisam zainteresovan za pogubljenje. Imam strah od javnog nastupa.

Ogledalo nas zlonamjerno predstavlja.

Policija je ispalila vodene topove na građane, ali ih nije tukla.

Kad se dobro operu, ne moraju ni da se peglaju.

Pri skoku iz aviona, ne zaboravite da aktivirate padobran.

Zaboravnost značajno otežava svakodnevno funkcionisanje.

Rekao sam joj da je volim, a onda smo prešli na vedrije teme.

To je jasno svima koji imaju dvocifren IQ, a ja, kao za baksuz, imam trocifren.

Vi niste odavde, pa ne znate da sam ja svjetski poznat.

Zgrožen sam govorom mržnje. Govornik je sve vrijeme griješio akcente i padeže, a imao je i užasnu dikciju.

Bojan Rajević

Antoinea de Sainta-Exuperyja: Mali princ

- Čovjek samo srcem dobro vidi. Ono bitno, očima je nevidljivo.
- Oči su slijepe. Treba tražiti srcem.
 - Čovjeku nikad nije po volji, ma gdje bio.
- Govor je izvor svih nesporazuma.
- Puno je teže suditi sebi samome nego drugima. Ako uspiješ sebi dobro suditi, znači da si pravi mudrac.
 - Djeca trebaju biti vrlo strpljiva s odraslima.
 - Mi koji shvatamo život, mi ne marimo za brojeve.
 - Lijepe ste, ali ste prazne.
- Čovjek ne može umrijeti za vas.
- Ljudi sa tvoje planete, uzgajaju pet hiljada ruža samo u jednom vrtu i nijesu u stanju da u njima nađu ono što traže. A ipak, ono što traže, može se naći u jednoj jedinoj ruži ili u malo vode.
 - Izgledat će kao da sam umro, ali to neće biti istina.
- Čovjek je usamljen i među ljudima.
 - Kud te noge nose, neće te dovesti daleko.
 - Trnje ne služi ničemu, ono je obična podvala cvijeća.
 - Moram podnijeti dvije – tri gusjenice, ako želim vidjeti leptire.
- Ipak mi se on jedini ne čini smiješnim. Možda zato što se bavi nečim drugim, a ne samim sobom.
 - Kad hoćeš biti duhovit, dogodi se da malko slažeš.
 - Pitam se ne svijetle li zvijezde radi toga da bi svako od nas mogao pronaći svoju.
 - A ljudi nemaju mašte. Ponavljaju šta im se kaže.
 - Samo djeca znaju šta traže.
 - Ako je riječ o korovu, treba ga iščupati čim ga primijetiš.
 - Ono što krase pustinju, to je što se u njoj negdje skriva bunar.
 - Bilo da je u pitanju kuća, zvijezde ili pustinja, ono što čini njihovu ljepotu – nevidljivo je!

tanja.nikcevic@epcg.com

„BUDI U TOKU – BUDI U IGRI“

NAGRADE 102. KOLA:

FISHER
FS 015 ROSTILJ

x1

SONICGEAR
EARPUMP SLUSALICE

x5

SENCOR
KUHNJSKA VAGA

x5

REMAX POWERBANK

x5

STAR SOLUTIONS TORBA

x6

102. KOLO
NAGRADNE IGRE

„BUDI U TOKU
– BUDI U IGRI“

102. KOLO
NAGRADNE IGRE

„BUDI U TOKU
– BUDI U IGRI“

Nagradno pitanje:

KOJEG DATUMA JE ODRŽANA
SKUPŠTINA AKCIONARA EPCG

PRAVILA:

Pravo učešća u nagradnoj igri imaju samo zaposleni u EPCG koji tačno odgovore na pitanje i pošalju kupon sa odgovorom i ličnim podacima. Svaki zaposleni može poslati samo jedan kupon. Svi koji pošalju dva ili više kupona, kao i oni koji pogrešno odgovore na pitanje, biće diskvalifikovani. Nagradnu igru priređuje Sektor za korporativne komunikacije, te zaposleni u njemu ne mogu učestvovati.

Kupone je potrebno poslati najkasnije 15 dana od izlaska aktuelnog broja lista Elektroprivreda na adresu EPCG, Sektor za korporativne komunikacije, Vuka Karadžića 2, Nikšić, sa naznakom „za nagradnu igru”, ili ubaciti u za to predviđene kutije.

Dobitnici će biti kontaktirani po izvlačenju, a njihova imena objavljena u narednom broju lista Elektroprivreda.

KOMISIJA ZA IZVLAČENJE:

Milica Abramović (Sektor za korporativne komunikacije)
Miodrag Vuković (Sektor za korporativne komunikacije)

” DOBITNICI 101. KOLA:

Xiaomi Smartwatch X4

1. Radmila Rakočević (OJ Bar)
2. Đuro Mijušković (FC Snabdijevanje)
3. Andrijana Dubljević (Sekretarijat za nabavke)
4. Ljiljana Vukčević (FC Snabdijevanje)

INTENSO Powerbank X4

1. Radosav Đurović (OJ Nikšić)
2. Marko Vučinić (Direkcija za OIE)
3. Blagota Malović (HE Piva)
4. Stanka Doderović (Direkcija)

Tesla štapni mikser X4

1. Anđela Purić (TE Pljevlja)
2. Miloš Jaredić (Direkcija)
3. Milica Bošković (HE Perućica)
4. Zorica Mačić (OJ Kotor)

ASUS Torba X6

1. Dragana Šarović (OJ Tivat)
2. Zorica Aleksić (DOIE)
3. Miloš Čalasan (HE Piva)
4. Ivon Čović (TE Pljevlja)
5. Ilija Perošević (DICT)
6. Jovana Jančić (OJ Ulcinj)

Име и презиме:	
Пословна јединица:	
Број телефона:	
е-маил:	
Одговор:	

IZUZETNI
USLOVI

OTPLATE DUGA ZA DOMAĆINSTVA!

PODIJELIMO
TERET

Fiksne mjesečne rate od 20 eura
Obustava obračuna zatezne kamate
Izuzeće od prinudnih mjera naplate

od 1. maja do 31. jula

